

CSILLAG;

Avagy:

Olly edgyügyü rövid Flmélkedés,
 mellyben meg-mutogatódik, mind a Js.
Írási Tudomány szerint, a' mind a' külső Historiákból,
 és a' minden időbeli *Experientia*ból, micsoda
 ítéletben kellyen lenni kinek kinek
 az űstökös Csillagok felől.

MELLYET

Az 1680-dik Eástendőbē Karácson Ha-
 vának 22-dik napján támadott, és azután 1681-dik
 Eástendőben- is, az Első Hónak, avagy Bóldog Afiszony
 Havának 26-dik napjáig láttattatott, csudálatos nagyságú
 űstökös Csillagnak alkalmatosságával írt, és, a' Gön-
 tzi Gyülekezetben el prædicállott.

KISZTEI PETER,

Christus Urunk Születésének 1682-dik Eszrendőjében
 Bójt más Havának 2-dik, és 16-dik napján,

CASSA.

Nyomtattatott BOGYTZ ISTVAN által, 1683. éjzen.

Hieronymus Zanchius de Operibus Creat.
Part. 2. Lib. 3. cap. 2. pag. 298.

Censeo, si non semper, sæ-
pè tamen Cometas excitari per
causas quidem naturales; sed ta-
men speciali DEI voluntate, ut
iis sua indicet judicia, quæ exe-
cuturus est in mundum propter
nostra scelera.

A MELTOSAGOS és FENYES
KESMÁRKI

THÖKÖLYI

IMRENEK;

ISTEN KEGYELMEBŐL

Magyar Ország edgyik Részének

FEJEDELME NEK,

és Vrának, az istennek è Magyar

Hazában lévő Anyaszentegyházának

Erős Oltalmazójának, és Fautorának,

Nékem Kegyelmes Vramnak, &c.

*Szerencsés, és győzedelmes uralkodást, dolgaiban
boldog előmenetelt, és minden kegyel-
mekben bővelkedést kívánok.*

EGYELMES VRAM!

*Mihelyt ezen üstökös Csil-
lagok felől való Elmélke-
désimnek köszönsegeffé-
tette-*

tettetéseben magamat el ſántam, mind-
gyárt a Nagyságod Méltóságos Neve
ötléc elmemben, hogy az alatt a bátorságos
Pais alatt lásson Nap fényt. Ugy vagyok
ugyan, hogyha a Nagyságod Méltosa-
gos Személyével a magam együgyű és a-
lacson sorsát egybe-hasonlítom, tarthatoc
attól, hogy netalán vissza-verettetem:
De ha más felől a Nagyságod Fejedel-
mi kegyelmességét meg gondolom, ismét
olly jó reménsegre emelkedem, hogy e' kis-
ded és együgyű Munkácskám Nagysá-
god Méltóságos Fejedelmi Személye
előtt nyilván kedvet fog találni. Erre
pedig indított engemet kivált-képpen
Nagyságod édes Hazájához s' Nem-
zetéhez való nagy indulattya, és buzgol-
kodó ſzereteti, melyből azt cselekedte
Nagyságod immár alkalmas időtül fog-
va, hogy életénec idejéhes képeſt. majd
ereje felett való terhes gondgyát, testi lel-

ki szabadságáért fegyverben levő, s' régtől fogva sokat szenvedő és Magyar Nemzetünknek magára felvállalá, és az időtől fogva annak ügyét forgatván, sem testi törődést, sem elméleti éjjeli nappali sok nyughatatlankodást nem sajnálta, sem pedig költségének nem kedvezett Nagyságod, hogy az Isten Magyar Sionjának romladozott kő-falait építgethesse, és az el esett lelki és testi szabadságot a Magyar Hazaának helyére állathassa. Gyenge ugyan Kegyelmes Vram, és kicsiny az Ajándék, a mellyet én Nagyságodnak ajánloc, és a mellyel kedveskedem: de mindazonáltal bizom még is, hogy valamiképpen kedvellette Isten a ki a Sz. Sátornak épületire csak kecske-bőrt adott is, Exod. 35. v. 23. nem lévén egyebe, a mivel Istennek kedveskedett volna, ugy Nagyságod is nem utállja meg es edgyüggő Munkácskát kicsiny

voltáért, és ennek Irójának alacson állapattyaért; hanem inkább Fejedelmi kegyelmességgel vésszi. Az üstökös Csillagokról vagyon Kegyelmes Vram e² Tracta, mellyec felől mit, és mimodon kellyen értenünc, ebben világos értelemmel meg mutatodic. Három képpén gondolkodhatunc pedig Kegyelmes Vram az üstökös Csillagok felől, à mint egy régi Theologus ember meg-jegyzi: (Zanchius de Divinatione, pag. 44.) 1. Physicè, à mennyiben tartozic à Termésseti Tudományra. 2. Divinatoriè gondoltattatnac à babonáson jövendőlo Astrologiuktól. 3. Theologicè, Szent Irási Tudomány szerint. Az első tekintetben gondoltattatván az üstökös Csillagok, azokrol valo Tracta szabados à Philosophusoknak, à mennyiben Philosophusok. A² második tekintetben azokból est, vagy ama² gonostt, és seget pestitt, ennek vagy

ama' Fejedelemnek, Királynak &c. Salá-
 lát : ennec vagy amas Országac ilyen
 vagy amollyan változását meg-határozva,
 és ugy prognosticalni, mint ha az üstökös
 Csillagoktul effele stomorú állapotoc ugy
 függenénc szükséges-képpén, tanquam
 effecta à suis causis, avagy mint Conse-
 quentia necessaria, ab antecedentibus
 necessariis ; ezeket, mondom, Kegyel-
 mes Vram, így prognosticalni merő su-
 perstitio, melly à Theologiával ellenke-
 sic. Azért mint ollyan babonás hijában-
 valóságot, és hivságos babonáságot meg-
 veti à Theologusoknak, sőt josan Philo-
 sopusoknak is serege. Az harmadik re-
 kintetben, Theologicè, Szent Frási Tu-
 domány szerint gondoltattatnac, à kegyes
 és istenfelő Keresztvény emberektul, és nem
 csak ugy, mint termésetne munkái ; hanem
 ugy is, mint az Isten irgalmasságánac vagy
 haragjánac bizonyoságr, és jegyei.

Kegyelmes Vram! És utólsó tekintetben irtam én az üstökös Csillagokrul való e' kis Tractát, mellyet mostan à Nagod Fejedelmi Személye előtt bemutatoc, à mellyben Theologicè mit kellyen az üstökös Csillagok felől értenünc, meg mutatom, én előttem való sok tudos emberec irásiból, és à minden-időbéli Experienciából, sőt à Szent Írásból is, és ugyan ezen alkalmatossággal magunc lelki hássnára alkalmaztatván ezen Elmélkedélimet, idvösszeges Írásintéjessel rekestem-bé. Vegye azért Nagyságod én tölem alázatos Szolgájától olly Fejedelmi kegyes indulattal, mint à minémű Ísivel én Nagyságodnak ajánlom, s' éltlyen véle à maga lelki javára s' idvösszegére, és az Ísennec dicsösszegére, s' olvasgassa Fejedelmi sok foglalatossági között ollyan kegyes indulattal, à minéművel viseltetett

Első Lajos, Károly Császár Fia, Magyar Orbág.

Országok XXVII-dik Királya; â kî-
 midõn egykor Aquisgranumbâ látta voi-
 na az akkor fel tetstet nagy üstökös Csil-
 lagot, s'ollit edgyet s'olgarai közzül, és más
 egy Udvarában levõ tudos embert, minek
 elõtte ágyában valo nyugovásra testét le-
 bocsátaná, s' az üstökös Csillagot s'em-
 telvén, azt kérdi â mellette levõ tudos
 embertül, hogy mi volna az õ értelme â fe-
 löl az üstökös Csillag felöl? s' mikoron
 amaz mondott volna valamit, némelly
 dolgokat el halgatván, azt mondgya â ke-
 gyes és istenfelõ Király: Még ugymond
 egy dolog vagyon, a' mellyet halgatás-
 sal titkolb-el; mert azt mondgyák,
 hogy effele Csudák Országos Biroda-
 lombéli változások, és a' Fejedel-
 meknek halálokat jelentik. Midõn az
 istenfelõ kegyes Fejedelemnec ezen s'avai-
 ra hozná-elöl a' tudos ember â Jeremiás
 Profeta imes s'avait: Az égi jegyektül

ugymond ne féllyetek, Jer. 10. v. 2. *te-*
sat nagy abítatossan és igen kegyessen így
szolla: Nem kell azon kívül telnünk
 mástól, a ki mind minket, s' mind ezt
 a' Csillagot teremtette. De ennek Te-
 remtőjének kegyelmességét eléggé né-
 dicsirhettyük, a' ki a' mi tunyaságun-
 kat, kik bűnösök, és Poenitentia tartat-
 lanok, (meg-téretlenek) vagyunk, il-
 ilyen jegyeckel méltóztattatik meg in-
 teni. Azért, mivel mind engemet, s'
 mind közönlégesen mindeneket néz ez
 a' Csuda; mindnyájan tehetségünk
 berint siessünk életünket meg-jobbíta-
 ni, hogy valami-képpen Isten az ő ir-
 galmaságát halasztván, s' mi-is meg-
 téretelenségünkkel azt meg-akadályoz-
 ván, arra méltatlanoknak ne találta-
 sunk. (Refert hanc Histor. Baronius,
 in Tomo nono Annal. 1. ad Añ. 837. ex
 Scriptore Vitæ Ludovici Imperat.) *Oh*
ilyen

ilyen istenfelő kegyes Királynac, kegyes és istenfelő Szavai! Bizony méltó volna örök emlékezetire arany bötüccel való fel irattatásra. Kegyelmes Vram! Fiúisten Nagyságodat is már Fejedelmi-Méltóságra fel emelvén, illendő e kegyes Királynac nyomdokát követvén, ilyen szent indulattal hogy Nagyságod is olvassgassa ezen üstökös Csillagok felől való Tractácskát; mellyet hogy Nāgod el nem követné, abban nem is kételkedem. Fiúisten a Nāgod életét terjesse sok esztendőkre, s Fejedelmi Méltóságabā erősítse meg maga Neve dicsőségére, kívánom! Irram Göntzön, 1682-ben, Novemb. 28. napján.

NAGYSÁGODNAK

Alázatos Szolgája

KISZTEI PETER.

AZ JO- AKARO
OLVASOHOZ.

I Stenfelő, jó akaró Olvasó! Minek-
előtte e' kicsiny Munkácskát olvasni kezde-
néd, arra kerlec mindenec felett, hogy min-
den *prejudiciumot* tégy-le: mert egy ennel ve-
sedelmellebb akadály nincsen, melly az elménec
annyit ártson, midőn az igazságot akarja nyo-
mozni, mint a' ki elméjét meg-engedvén, vála-
melly ember nec *authoritását* el-foglaltatni,
tovább semmi-képpen nem akar letni, hanem
csak eddig: *Ipsé dixit*. Minek okéert igen bol-
csen és okosan meg-intett erről e' mi *Seculūnk-*
ban igen éles elméjű és tudós *Philosophus*, *Ren-*
atus Cartesius, mindnyájunkat, *Part. 1. Princip. ca-*
pit. 1. ilyen-képpen: *Accuratè Philosophanti o-*
mnia prejudicia sunt deponenda En-is erre kér-
lec csak ez úttal: Mert tudom melly hajlandó
legyen az emberi elme arra, hogy magát igy en-
gedgye más nagy emberek nec *authoritását* el-
foglaltatni, s' attul akar lac én-is el-fogni. Az
útfőkös Csillágoc felől való *Judiciumát* egy nagy
tudós *Theologus* ember 1665-ben bocsátá ki a' mi
Anyai nyelvünkön, az akkor időben láthott útfő-
kös Csillágoknak alkalmasosságokkal; s' im en-
is ug, an

én is ugyan azon *materiáról* való *Tractátuskámar* bocrátom *Bened* eleiben; de mivel azon b. e. tudós embertől (kit becsületből említec) ellenkező értelemben vagyoc, azért akarlac jó elevé meg-inteni, hogy a' *Bemélynec* *authoritással* el ne foglallya elmédet: Mert ha csak *authoritással* kellene, avagy csak ezen dolog felett való értelemben viaskodnom, hasonló (ha nem nagyobb) *authoritású* tudós embereket találnéc ellenében, mind annac a' nagy tudós embernec, s' mind azoknac, a' kikkel ez-iránt én ellenem tartya, ugy-mint: *Andreas Dudithiusnac*, *Thomas Erastusnac*, *Simon Grynaeusnac*, *Martinus Squartialupusnac*. Hasonló *authoritású* tudós emberec azok is a' kik én velem tartyac ez-iránt: *Hieronymus Zanchius* *David Pareus*, *Stephanus Szegedinus*, *Johannes Henricus Heideggerus*, *Gibertus Voetius*, *Andreas Libavius*, éstöbbec, a' kiket bőfegessen hoz-elől *Gibertus Voetius*, in *Exercitatione de Prognostico Cometar.* s' meg-mutartya hogy e' légyen az üstökös Csillagoc felől való értelmec, a' mellyec én is e' kis Itásbanki adoc. Sőt az ellenkezőc értelmec felől, ugy itél mind *Gibertus Voetius*, s' mind más tudósoc, mint *Epicureus*, testi bátor emberec felől, mint meg-tetbéc a mostan meg-említettetett munkájából, *Cap. 5. pag. 74.* Az holett hozván elől *Georgius Ebelaviusnac* azt a' *Prædicatioját*, mellyec a' *Danzkai Marianum.*

Templombã az 1652. dik estendõbéli üstökös Csillag-
 lagnac alkalmatosfãgával tõtt; azon *Predicatio-*
nac 44. 45. dik *pagináján* lévõ *Bavaít* azon *Prædi-*
cátornac summáson így említi *Voetius*: *Pag.* 43.
 & 44. 45. *adhortatur* (scil. *Georgius Fhelavius*)
ad verum DEI timorem; ac patheticè perstringit
Epicureos Cometarum contemptores, quos Turcico
quidam Basse comparat, qui, (teste Weinrichio,
in Catalogo Cometarum, fol. 74.) conspecto Co-
metâ anno 1572. ex Astrologiâ suâ querebat, quid
portenderet; illisq; respondentibus, Imperij Turcici
magnam calamitatem & defectionem, sumpto arcu
versus Solem (fortè Cometam voluit scribere) sa-
gittam emittebat, additis his verbis: Quantum-
cunq; nobis infortunium mineris; nullas tamen
vires, nullam potentiam habebis. Így azért lá-
tod, hogy én is nem kevesbé tusakodhatom elle-
ned authoritate virorũ gravium, mint te én elle-
nem, ha csak avval keveséne csatáznunc,

De mondaß: *Hißem a' Sz. Irás Könyvében sem-*
mi emlékezet nincsen-e az üstökös Csillagoc felõl;
Azért azoc felõl valo ilyen értelmed mind néked,
s' mind másoknac, a kik veled cartyac csak merõ
Fabula, és bizontalanság. Felelet. I. Ha így nyil-
ván valo ki-fejezéssel nem említi is a' Sz. Irás ü-
stökös Csillagoc, mindazonáltal emlékezik azok-
rol in genere, közölegessen: Matth. 24. v. 29. Luc.
21. v. 11. holott azokat az égi Csudákat, és retten-
 30 *ijest.*

Ő *ijestéseket*, a' Jerusálem védelmét meg előző
tegyeknec állattya lenni Christ^o Urunc, s' elég ez
 mind nékem, s' mind néked; s' ha pedig több kell,
 ma én *Textusom*-é olyan, a' mellyet az én El-
 nélkedésimnec *fundamentomául* fel-vetté. 2. Oly-
 á! Am legyen meg adva, né mindazáral meg-
 engedve, hogy *semmi emlékezet ne legyen a' Sz. Irás*
Könyvébe az üstökös Csillagoc felől, mi fül-ki belőle?
 Sok egyéb dolgok is vanac, mellyeket a' Sz. Irás
 Könyvébe nem olvassunc, de úgy á igazac affelől,
 s' né *fabulác*; mett olvassuc azokat a' természetnec
 könyvébe, és azoc felől valo tudományukat meg-
 szerzettuc a' józan okoskodás és az *Experientia* által.
 Már pedig a' természetnec könyvét hadgya s' pa-
 rancsollya Iste forgatnunc, *Esa. 40. Job. 38. és 42.*
 és a' Sz. Irás állattya, hogy a' gyakor *observatio, ex-*
perientia és a' józán okoskodás kálauzolván beünket
 azo könyvből az igazságot meg tanulhattyuc, *Rő.*
1. 19. Több dolgokat félre tévén; elly evvel K. O.
 jót kívánván ennec Irójánac, s' olvasgassad lelki
 habnodra, ha mi a' félét találb benne, mig az én mé-
 nyei jó Istené legedelméből bándékozásom berint
 nagyobbackal kedveskedheté. Mellyekre hogy
 nem-kem-is az én Istené erőt adgyo, s' te-is érhesed
 kívánatos lelki testi Babadságábá édes Nézetünk-
 nec és Hazánknac, bive berint kívánó, és kérem
 o Sz. Felsegér. Légy egésségbé. Irtá Góntzi Ta-
 nuló házában, 1682 ben, *Novéb. 22-dik napján.*
 Jó akarod, s' a' *Christus szerelmébé Atyádfia, K. S. P.*

Lucan. Lib. 1.

Ignota obscura videntur sidera noctes,
Ardentemq; polum flammis, cæloq; volantes
Obliquas per inane faces, crinemq; timendi
Sideris, & terris mutantem Regna COMBENT.

Virg. Aeneid. IX.

———— liquidâ si quando nocte COMBENT
Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor;
Ille, sitim, morbosq; ferens mortalibus ægris,
Nascitur, & levo contristat lumine cælum.

Matth. Cap. 2. v. 1. & 2.

Duxit ab Aurora, Dominiad Cunabula, Reges
Astrologos olim lumine Stella vago:
Quodlibet Authoris mandato obtemperat Astrum.
Mortalesq; vices ipse COMBENTA docet,
Præmonet instantes Terris, Pelagoq; Tumultus,
Orbem contristat Sanguine, Peste, Fame.
Hinc utrumq; Tibi curæ est proponere Librum
PETRE: PETRI vero Nomine pascis Oves.

In Gratiam Reverendi Dn. Authoris, Affinis
sui & Amici charissimi, subjiciebat hæc

PETRUS N. ALMASI,
Rect. Schol. Reform. Cassoviens.

ŰSTÓKÓS CSILLAG,

Avagy:

Olly edgyügyü rövid Elmé'kedés, mellybē meg-mutogatódik, mind a' Sz. Írási Tudomány Szerint, s' mind a' külső Historiákból, és minden időbéli *Experientiábol*, micsoda ítéletben kellyen lenni kinek kinek az űstókós Csillagok felől.

ELSŐ PRÆDICATIO.

Joel 2. V. 30, 31.

Csudákat tévzek az égben, s è földön, vért, és tüzet, és öd oszlopokat. A' Nap leté-éggé válik, és à Hóld vérré, minekelötte el-jöne à Jehová-ak nagy és rettenetes napja.

A *Joel* Proféta jövendöl è Leczke előtt való 28-dik, 29-dik *és* sekben, ama' nagy és i-

és igen fellegetes megvilágosodásnak, vigasztalásnak, és megbentelertetéinek ajándéki felől, melyekkel a^o Christus Országáé földön a Sz. Léleknek ki-tölttetése után bővelkedendő lenne, és az *új Testamentomi* idő, az *ó Testamentomi* időt fokkal fellyebb fogna haladni. Mellyből ez a közönfegyves vélekedés támadhat vala az embereknek elméjékben, (melyre hajlandók-is vóltanak mindékör a Christus Tanítványi) hogy az *új Testamentomi* idő csak *merő azon boldogságnac ideje fogna lenni*, annyira, hogy a ki magát a Christus záblója alá fogná adni, mindgyárt uralkodni fog az *ó* ellenfegyben, minden háboruság nélkül, *merő csak gyönyörűségben élvén örökké*. Ezt a *testi vélekedést* megakarván

karván Isten a *Joel* Profeta által előzni; hogy valami módon az ilyen bódog, és gyönyörűséges állapot felől való álmodozástól meg-csalattatván, a *lelki fegyverességre* való forgalmatosgóndot le nem tennék, s' el ne felejténék; (melly a Christus Országában igen búkféges-is, az Apostol tanította szerint, *Eph.* 6. 7, 10, 18.) Annak-okaért jó idején tudósíttya Isten őket a kezünk alá vétettetett Leczkében, hogy a Sz. Léleknek az új *Testamentom*i időben való bőféges ki-tölttetése után-is, sok kelerves nyomoruságokat, háboruságokat, üldöztetettetéseket, és ki-mondhatatlan siralmas változásokat kellene az Híveknek benvedniek, a mellyeket bizonyos *Fegyec*, mind *Egiec* s' mind *földiec*

fognának meg-előzni, mint a Leczkeadgya előnkben. A^o mellyben *Summa* szerint arra tanitattunk, hogy az Istennek az *új Testamentomi* időben lévő Anyaszentegyházában-is fok háboruságok, és siralmas változások fognak lenni, és vagynak-is, mellyeket némiképp bizonyos *fegyek*, és *Csudák* fognak meg-előzni, és azok felől az embereket jó eleve meg-intik, és tudósítják.

Részeli. *Két Résszetre hasad a Leczke:*

I. Az *Elsőben* le-irattatnak a *Csudák: Csudákat tessék, &c.*

II. A^o *Másodikban*, a csuda tételnek ideje: *Minck-előtte el-jönné, &c.*

Csak az *Elsőről* szóllok én bán-dékom szerint, a mostani alkalmatossággal; mellyben ezek a *Punctumok*

ctumok vagynak: (1.) A^o Csudák-
nak fő szerző oka; önnön maga à
fellegetes mindenható Isten, à mint
nyilván meg-tetvik *Ű. 27.* egybè-
vetvén à Leczkének kezdetivel:
Csudákat tessék, ugymond. (2.) A^o
Csuda-tételnek helye; az *Égben*,
és è földön: (3.) Magok à *Csudák*,
mellyeket tében; *vért*, és *tűzet*, és
köd, avagy *füst ošlopokat*.

A^o két *Elso Punctumokban* nem
lévén semmi nehézség; csak ez u-
tolsót vegyük értekezésben, és
lássuk; *Micsoda értetteſſék itt*, (1)
à *véren*, *tűzön*, és *köd* avagy *füst*
ošlopokon? (2) A^o *Napnak* *setétsége*,
és *Holdnak* *verré változásán?*

I. Az *Elstöt* à mi nézi; óbve-
foglalván mind az *Hármat*; à *vé-*
ren, *tűzön*, és *köd* avagy *füst* *oš-*
lopokon, sem à *Leczkével*, sem az

Hitnek *fundamentom*os Agazatival

Sic expli-
cat hunc
locum.,
Theolog.
eximus,
Clar. Joh.
Heidegg.
in Disput.
de Signis
Coeli, in
Illust. Gy.
mnas. Ar-
noldino,
quod est
Steinfurt
Añ 1665
d. 7. Jan
proposita
§ 17. Sic
& Clarif.
nec non
exim. quā
Theolog.
quā Philo-
sop. Hier.
Zanchius
parte de
Op Crea-
l. 3. c. 2 p.
297. § Et
ante Chri-
stum.

semmit ez nem ellenkezővén, nem helytelenül érthettyük az űstökös Csillagokat. Mert ugyan-is az űstökös Csillag micsoda egyéb, (1) az ő materiájára nézve, à mellyből lében, hanem fényes kőd, avagy fűst? (2.) Formájára nézve, olyan mint egy oszlop, à mint leg-gyakrabban láttjuk. (3.) Az ő minéműségére nézve, olyan mint à fűs. (4) Végezetre színére nézve, mint à vér. A' melly űstökös Csillagoc, (bólván azok felől à Sz. Frászi Tudomány szerint, nem csak úgy gondoltattatnak, mint természetnec munkái; hanem ugy-is, mint Isten irgalmasságának, és kegyelmességénec, vagy pedig ősszü-álló haragjánac bizonyági és jegyei, és mintegy elől járo, hir-tévő követei, s'

még

mégpedig *rend kívül*. Mellyek à *Pœnitentiánac*, és az Istenhez való igaz meg-térésnek *Prædicátori*, úgy-mint à kik àrra serkentetik az embereket; és à mellyeket bökott Isten *rend-kívül* berezni, az ő haragjának, és következendő büntetésének *mutató jelül*; vagy à *Pogányokra* nézve, kik az ő Sz. Igéjének tanításával nem élnek: vagy pedig *asokra* nézve-is, a' kik jóllehet az Isten Anyaszentegyházának kebelében vagynak; mind azáltal az ő Szent igéjét el-mulat-tyák, és meg-útállják, és annak tanítását lemmire becsülik. Ugy hogy valamennyi ember, és valamig az emberek meg nem térnek az Istenhez, mind annyibor, s' mind addig efféle *Jegyec*, nem csak a' *Politiában*, külső pólgári társaság-

ban; hanem az *Ecclesiában*-is Istennek következendő rettenetes ítéletinek legyenek jelentői, és jóvendőlői. Ez lévén az halhatatlan Istennek-iskokála, (a) hogy mindön valamelly természetünkkel ellenkező dólgozások, (éhíleg, dóg-halál, fegyver, vér-ontó hadakozások, &c.) többire már csak fejünk felett függőlyeg vagynak: tehát (leg-gyakrabban) azokat Csudákkal mutattya-meg: és *Fegyekkel*, s' *Egi fenyegetéseikkel*, (minéműek az üstökös Csillagok-is) jó eleve meg-jelenti a jóvendő nyomoruságokat.

II. A' *Napnak setétségge*, és az *Holdnak vérré változásán* értette-
tik itt tulajdonúl a' *Napnak*, és az *Holdnak fogyatkozája*: de (1) nem olyan rend szerint való, minémű

a Alexan.
ab Alexā.
ero lib. 3.
Genialis
dierum
cap. 11.

Sokott lenni minden ébtendön-
 kint, mind a' *Napban*, s' mind a'
Hóldban. I. Mert az ilyen *fogyat-*
kozások eleitől-fogva meg-vólta-
 nak ébtendőkint, s' világ vége-
 ig mindé ébtendőben meg-is léb-
 nek; noha nem minden Országok-
 ban láttattatnak. II. Ostrán az ég
 forgását, csillagok járását vizsgáló
 Bölcsék, az ilyen *rend szerint* való
 Nap-és Hóld-béli *fogyatkozásokat*,
 bizonyos *napra*, és *orára*, sőt a'nak
szertentésére-is meg tudgyák ha-
 tározni, melly *napon*, hányadik
orán kezdődik, s' mikor végező-
 dik. De a' melly *fogyatkozásokról*
 emlekezik *Joel* Proféta itt a' Lecz-
 kében, soha ember azt nem tud-
 gya, s' nem-is tudhattya, mikor
 kezdődnek, meddig tartanak, és
 mikor végeződnek. Azért (2) *rend*

kívül való fogyatkozásoc értetter-
nek itt, a' mellyek közönségesec
minden Országokra nézve; mel-
lyek miatt a' Nap és Hold az ő rend-
berint való munkájokat nem fog-
ják végben vinni, és az ő folyások-
kala' Tavaszt, és a' Nyarat, az eb-
tendőnek több rébeivel edgyütt,
egy mástól nem fogják meg-kü-
lömböztetni. Ezeket így értvén;
legyen ez a' mostani Fel-tett Cze-
lunk, és Januságunc a' Leczkéből:

Tanúság. Valamennyissor, s' valamikor J-
sten az Egen, a' több Csudác között,
űstökös Csillagot szerez, és mutat
az embereknek, mind annyissor, s'
mindenkor, mind az Ecclesiában, s'
mind a' Polgári Társaságban, és az
Országokban, a' népnek bűneiért, kö-
vetkezendő nagy nyomoruságoc, és
siralmas változásoc felől tudósittya
és

és inti-meg őket az által, s' azokat jelenti meg jó idején nékiec. Itt à Leczkében vagyon ennek fundamentoma. Mert, à mint már megértettük, à véren, túsón, és à kőd oszlopokon, az üstökös Csillagoc értetternek itt, a' mellyek mindenkor (többire) valamelly következő, nagy és kivált-képpen való bomoru változásoknak jó idején meg-jelentői, s' azok felől való hirtévői az embereknek.

Hogy ez így legyen, meg-bizonyosodik tovább à *Moyzes* Profetának tanu-bizonyság-tételéből is: Mert midőn à Napnak, Hóldnak, és à több Csillagoknak teremtések felől emlekezik, azt mōdgya, hogy az *Isten* e' végre hely-
 Gen. 1.
 x. 14.
 szettette azokat az *Egrec* ki-terjedésere, hogy különböset tegyenec à
 nap,

nap, és az éjszaka között, és hogy le-
gyenek jegyei bizonyos időknek, na-
poknak, és estendőknek. Melly Ba-
vaiban azt jelenti, (6) hogy az I-
stennek czéllya és vége, mikor eze-
ket a' világosító állatokat terem-
tendő vala, è vólt, hogy è földön,
mellyet már az előtt teremtetett va-
la, más valamelly kivált-képpen
való nagy dolgokat-is jelentené-
nek, a' Tavasszi, Nyári, őszi, és Té-
li időkön kívül, és nem csak a ve-
tésnek, aratásnak, plántálásnak,
&c. alkalmatosságit: napoknak
meg-rövidüléseket, meg-hosszab-
bulásokat, meg-egyenlődéseket:
az estendőknek napjait, heteit, és
hólnapjait mutatnak-meg; hané
hogy kivált-képpen való módon-is,
lennének jegyei azoknak a dolgok-
nak, mellyeknek è földön kellene
len-

b Pet. Se-
rarini in
Dissertat.
de Fatali
& admi-
randa o-
mnium Pla-
netarum in
uno eodé-
q; Signo
ignæ tri-
plicit. ul-
timo, Cö-
junction.
die 11 De-
cēbr. Añ.
1662. fa-
sta.

lennie, és idő jártában micsoda
 dolgoknak támadási, és ki-nyilat-
 kozási lennének, mind az Eccle-
 siában, s' mind a külső Pólgári
 társaságban. Ezt jelenti maga-is
 a *Moyzes* Proféta, midőn azokat
 végre mondgya lenni, *as Eg-9. 15. 17.*
nek ki-terjedésen, hogy a földet meg-
világosítsák. A' melly világosítás
 kétféle kivül nagyobb a Napnak
 nappali, és az Hóldnak éjjeli vilá-
 gosításánál, úgy-mint a melly on-
 nan fellyül, a világosságnak *Attyá-*
toi állide alá, s' onnan fellyül-is
 tápláltatik; tudni-illik, az igaz
 meg-külömböztetésnek okosko-
 dó *fenyessége*, és az Ertelemnek
tisztasága, és világossága ez, a melly
 külömbkülömbféle Mestersegek-
 nek, Tudományoknak, Egyházi,
 és Világi külső Igazgatásoknak ta-
 láló-

lálója, és el-kébitője. Ez à Ból-
 cseknek Scholájokban hivattatik
*Csillagokrol való Tudománynac, a-
 vagy világosságnac*; mivel azok
 körül à Csillagok körül forgódik,
 a^o mellyek felől állattya Moyses,
 hogy azért helybestette Isten aso-
 kat az Egnec ki-terjedésere, hogy à
 földet világosítsac, nagy, és meg-
 jegyzésre méltó dolgoknak, s^o jö-
 vendő nagy változásoknak lévén
 bizonyos mutató jegyei, mellyek
 gyakorta rend kívül valók-is, mel-
 lyekkel az Isten vagy haragját,
 vagy kegyelmességét, és jó-vóltát
 mutogattya az embereknek. Mi-
 vel annak-okáért az Egnec több
 Csillagitól igaz ez, hogy azok je-
 gyül adattattak, melly dolognak
 példái à Sz. Irásban † ottan ottan
 elő fordulnak. Azért, hogy ta-
 gadná

Esa. 13. 10

Eze. 32. 7.

Matt. 24.

M. 29 i

Lucæ 21.

M. 25.

gadná azt akar kicsoda-is az üstökös Csillagok felől-is, hogy azok olyan *rend kívül* való jegyec nem vólnának, mellyek által az Isten következő bomoru gonosok felől sokbor tudositani, s' meginteni jó idején a bűnös népet, nemzetséget?

Minék-előtte tovább mennék, egy Ellen-vetést háritsuk itt el. Obiectio.
 Mondhatná valaki: Lám erőssen tilalmazza Moyses az Izraél népér, mondván: *Oltalmazd meg magadat, hogy fel ne emelleyed a te szemidet az Egben, hogy látván ott a Napot, és az Holdat, és a Csillagokat, és az Egneec minden seregeit; meg ne csalattassál, és meg ne hajtsad magadat azoknac, s' ne-is tisztelleyed azokat.* Azért, &c.

Nume. 46
 v. 19.

Felelet: Nem következik e tilalom-

lálomból, hogy az *Egi jegyeket*,
Csillagokat, *Planetákat*, *űstőkös*
Csillagokat semmi-képpen nem kel-
lene eűnkben vennűnk, azokra
nem kellene vigyáznunk, sem a-
zoknak terméseteket, folyásokat,
őve-járulásokat, &c. à *Phyfica* a-
vagy Terméseti Tudomány szerint
nem volna szabad vizsgálunk; sē,
annyival inkább, hogy à Szent Irási
Tudomány szerint, azokról nem
volna szabad épűletesen állanűnk,
állatván felűllők, hogy azok Isten
rendeléséből legyenek somorű
nagy változásoknak elől-járó je-
lenűgi; Hanem csak azt akarja
Moyles, hogy az Isten népe ne en-
gedgye magát azoktól meg-csa-
lattatni, hogy magát azok előtt
meg nem hajtván, őket Isten gya-
nánt tistelné, mint à Pogányok
Bok.

Soktak vólt cselekedni, kik à Nap-
 nak, Hóldnak, Cillagoknak isteni
 neveket adván, nékik Oblopokat,
 Templomokat, és Oltárokat épi-
 tettek, és őket isteni tisztelettel tisz-
 telték. A' melly Bálványozásra
 mivel à Sidók-is hajlandók vólta-
 nak; (mint meg-teték, *Fer. 7. v.*
18. és Fer. 44. v. 17, 18. Q. segg.)
 annak-okaért attól tilalmazza ő-
 ket à Moyses Profeta, hogy à Po-
 gányoknak Sokások berint ugy
 ne cselekedgyenek, mellynek u-
 gyan ott mindigárt Okát-is ad-
 gya, *v. 20.* Így el-háritván ez e-
 lől-gördült Ellenvetést, lássuk mi-
 csodás *Fundamentomockal* erőssít-
 hettyük tovább-is à *Tanuságot!*

I. Első *Fundamentom* ez: Mert i. Okaj.
 az eleitől fogván való *Experientia*
 nyilvánóságos meg-tapasztalás, (à
 B melly-

mellyből bizonyosan meg-tud-
 gyuk a dolgot, hogy legyen; noha
 okát, miért legyen úgy, nem tud-
 hatjuk,) úgy tanít vönuünket,
 hogy soha, (többire) csak egy ú-
 stókös Csillag sem tetűett-fel, a
 mellyet Istenek nehéz és kemény
 itéleti nem követtenek volna;
 mint nyilván meg-bizonyosodik
 e dolognak valósága, az eleitől
 fogván való hiteles *Historiákból*.
 Világ kezdetitől fogva, Christus
 Urunk bületésének idejeig, *Sárom-
 stásat* bámlálnak, hogy völtanak:
 Christus Urunk bületésétől fogva
 ismét eddig a mi időnkig, hozzá-
 tévén ezt a csudálatos nagyságút-
 is, mellyet minap szemlélénk, (An-
 no 1680.) *stás Sarmintz-nyolts* völt;
 mellyeknek mindenike után bo-
 morú Gonosok, és változások
 követ-

következtenek, vagy az Ecclesiában, vagy a Politicában, és a Respublicában. Csak azok közül emlitek egynéhányat, (a többiről-is hasonló legyen az ítélet,) a mellyek Christus Vrank idejétől fogva lóttanak, s^o meg-mutatom, hogy azok nagy nyomorúságoknak, és bomorú ki-meneteleknek vóltanak meg-előző jegyei.

(1.) Gondollyuk-meg Jerusálé Városa felett éles-tör formában egész esteideig fénlő üstökös Csillagot! Avagy nem a Városra, és az egész Sidó Nemzetségre következő rettenetes romlás, és végső pusztulást jelentette-e meg jó idején Isten az által nékiek, mellyet nem sok idő múlva az után el-is követte rajtok a Romai Titus Vespasianus Imperator? Bizony igen-

Consultantur hæc in rem Catalogus Cometar. Ludov. Lavatari; Chronol. Alstedii; Lycosten de Prodigis, & ostentis, Corneli⁹ Gemma de Divinis naturæ Characteris.

is azt; hogy vennék eekben magokat a Sidók, és bűnöket meg-ilmérvén, térnének meg az Istenhez; de nem ferkenének fel, s' nem becsülléc-meg az ő meg látogatásoknak napját, melly néki ec az ő bűneire való való, melly dolgot kefervesen meg-is íratá őket Idvőzítő Christusunk, megjövendölvén az ő reájok következő börtnyű romlált és veszedelmet, mellynek az a Város felett ebtendeig senló üstökös Csillag vólt, a többi között edgyik bizonyos mutató jegye, a' mint írja Sidó *Josephus Historicus, de Bello Jud. lib 7. cap 12.* a ki maga-is ben vólt Jerusalemben, mikor a' Rómaiak a Vároft meg-sallották, s' semmel látója vólt a' rettenetes romlásnak.

Luc. 19.

v. 44.

v. 43, 44.

(2) Christus Vrunk búletéle után 1211-ben-is a melly űstőkös Csillag tizen-nyóltz napokig Pünköszt havában ragyogván, rettenetes lángot erebített-ki; micso-da bö norú gonosoknak lett légyen Isten akarattyaából bizonyos *mutato jegye*, az-után csak hamar következett sok gyűlevéb *Pogóny Tatárságnac*, nem csak é mi siralmas Magyar Hazánkban, hanem nagy rébent egész *Europában*, (c) és *Asiában* ár-viz módon való be-rohanása nyilván mutattya. A melly-is miné nű rettenetes pusztításokat, égetéseket, rablásokat tött légyen csak é mi romlott Országunkbā-is háró egész ebtendeig, böfegessen meg-irták az *Historicusoc*, (d)

c Petrus Bizarus Historia Perficæ Libro 8. pag 276.

d Vide Bonfiniū Decad. 2. Libro 8. pag. 320. & seq.

(3) Az-után ilmét 1279-ben-is nagy

nagy üstökös Csillag támadá,
 melly is az egész Kerekyénlegres
 nem sok idő múlva az-után követ-

eWeiner^o
 Rolevink
 in Chron
 ad Annū
 1279.

nek volt megelőző *jegye.* (e) mint
 a^o *Historiákból* nyilván meg-
 retszik.

f Joh. de
 Beka, de
 Episcopis
 Ultrajecti
 in Guido-
 ne Episc.
 82.

(4) Elmét 1316-ben is nagy lát-
 sott, (f) mellyet az-után nem sok
 idő múlva rettenetes dög=halál,
 bőrnýúehség, és több bomoru go-
 nobok követtének.

g Wilhel.
 Heda, in
 Historia
 Episcop.
 Ultraject.
 in Davide
 Episc. 55
 meminit
 hunc Co-
 metas.

(5) Szálljunk alább az idők
 folyása berint az 1472-dik este-
 dőre, mellynek mindgyárt a^o kez-
 detiben csudállatos nagyságú ú-
 stökös Csillag támadá, (g) mel-
 lyet hasonló rettenetes fonnyasztó
 éhség, bertelen pusztító dög-halál,
 és sok estendőkig fen-tartó, és
 vér-ontó bú hadakozások követ-
 tenek.

(6)

(6) Ennél-is közelebb jövén à mildónk felé, az 1572-dik este-
 dő-béli üstökös Csillag, melly 16.
 hónapokig tartott, mint à külső
Historicusok emlekezerben hagy-
 rak, (9) Istennek minémű rette-
 netes haragjának lótt légyen mu-
 tató jelensége, csak hamar az után
következett ééség, à pusztító dög-
salállal edgyütt nyilván bizonyít-
 tyák; à melly kétitéleri Istennek
 többire mindenkor edgyütt jár-
 nak, s' à vér-ontó *Sadakosásokat*
 leg-gyakrabban utól bókák kö-
 vetni; s' néha pedig à népnek bü-
 neiért mind az három edgyüvé-
 járúl.

(7) Csak à mi *Seculumunkban*
 lótt példákat említek. Christus
 Urunk búletése után 1604-ben
 támadott üstökös Csillag, vallyon

h Magyar^o
 Junior
 Mathem.
 in Libel-
 lo de Coe-
 meta An-
 ni 1572.

ary Clu

micsoda következő bómorú állapotoknak volt mutatója? kétség nélkül, (hogy avagy csak è mi síralmas *Magyar Hazánkra* alkalmaztatva bólyak) azoknak a sok *Sábóruságoknak*, *pártolkodásoknak*, és *vér-ontó hadakozásoknak*, melyek az-után csak hamar è síralmas *Hazában* következtenek, a' mint ezt meg bizonyították az a' kori bódlog emlekezeti *Bocs-KAY ISTVAN Fejedelemnek* a *Római Császárnak*, vagy inkább elle-ne viselt hadakozási; jóllehet Isten a sok *Sábóruságoknak* az után mind két rébről bódlog ki-mene-teleket adá.

Meidfeldius in
Sphinge
Theolog.
philosop
edit. Añ.
1631 p.
1113.

(8) Számlállyuk ide az 1618-ben fel-tetsett üstökös Csillagotis, a melly egész *Europában* (?) (s' è mi el-rongyolodott *Magyar Hazánk*.)

zánkban-is) sok siralmas változásoknak, és háboruságoknak volt megelőző jele; melyet a ki nem lát, azt mondom, hogy semmit sem lát. Csak hamar ez említett ústókós Csillagnak fel-tetvése után, (Anno 1619.) következének è mi Magyar Országunkban azok a' nagy háboruságok, melyek voltak az akkori dicsiretes emlékezeti BETHLEN GABOR Fejedelem, és II. Ferdinánd Császár között. Gyözném *Historia* szerint mind elől-sámlálni, s' rendel megmutogatni, mennyi sok nyomorúságoknak, háboruságoknak, vérontó hadakozásoknak, és Országos Birodalombeli nagy változásoknak lőrtének légye megelőző jegyei, csak Christus Urunk idejétől fogván való ústókós Csillagok-is! Csak

à mostan említett 1618-dik esztendőbéli csudálatos üstökös Csillag, nem csak è mi Hóld fogytára jutott *Hosánkban*, hanem más *Keletyén Országokban-is*, csak nem egész *Europában*, éppen 1642-dik esztendeig, Istennek fen tartó rettenetes haragjának, abból a bűnért bármazó lok nyomoruságoknak, rettenetes vér ontó hadakozásoknak bizonyos jegye vólt, mint ezt à semelen vigyázó *Histaria irok* esekben vették, s' nekünk-is tannságunkra irásban hagyták (K) Igaz hát ezek berint à *Tanuság!*

o. Okai.

II. Okát vésem köszönsegesen à más egyéb csudákozásra méltó *Jegyeknek*, és *Csudáknak* természetül; Mert valamit helyesen, s' igazán állathatúnk, és mondhatunk *köszönsegesen valamelly dolog-ról*

Grammō-
dus Parla-
mēti Tho-
lofa. Præ-
ses, lib. 3.
Historia.
Gallia, de
Cometa.
Añ 1618.
Item Bra-
cheli^o, in
Historia
rerū suo
tempore
gestarum
pag. 14.
de codē
Cometa.
Añ. 1618.

Argumen-
tado à ge-
nere ad
speciem.

rúl; ugyan azont igazán, s' helyesen állathattuk, s' búklég-is állatnunk azon közönséges dolognak kivált-képpen-*valo* nemeiről.

A Csudákrol pedig mind a Szent Irás, mind az *Experientia*, nyilvánvaló meg-tapasztalás bizonyítványok, hogy azok jövődő gonoboknak legyenek *meg-előző* jegyei.

Christus Vtunkat egykor *meg-kérdvén* Janitványi, midőn a Jerusálemi Templomnak, és a Városnak romlása felől jövédőlné, hogy mikor lesznek azok, és micsoda lesznek

a jele, hogy ezek *meg-legyenek?* ezt felele nekies: Fogtóc hallani hadakat, ugy-mond, és párt-ütéseket: Egy Nemzetseg a másik ellen támad, és edgyic Ország a másik ellen. És minden helyeken nagy föld-indulásoc lesznek, és ehség, és dög-batáloc, és

retten-

Lucæ 22,
v. 7. 11.

rettentő ijésszetés, és az Égből
 nagy jelec lesz. Ihon! Nyilván
 mondgya itt Idvőzítőnk, hogy Je-
 rusálem Várossának romlását, és
 a Sidó Nemzetségnek pusztulását,
 Jegyec, és Csudác fogják meg-
 előzni. Innen azért már vévén e-
 rőjaget, a köszönseges dologtul, a
 kívált képpén valóra, így erősitem
 a Tanuságot: Ha a' több egyéb
 Jegyec, és Csudác következő
 nagy gonoboknak meg-előző je-
 lei; (a mint-hogy Christus Vrunk
 tanitála, és a nyilván való meg-ta-
 passzálásnac bizonyysága berint a-
 zok-is) tehát nyilván következik,
 hogy az üstökös Csillagok-is bin-
 tén ugy következő gonobok-
 nak elől járo jegyer, mellyek által
 Isten a bűnös embereket meg in-
 ti, fenyegeti, és őket az idvőssé-
 ges

ges Poenitentiára hívja, és serkenteti. Mert, a' mit *köszönsegesen* mondhatunk a' *Csudakrol*, és *Jegyekről*, ugyan azont *kivált-képpben való módon* az űstókós Csillagokrol-is allathatjuk. Azért, ha *köszönsegesen* a' *Csudac* következő nagy gonoszoknak *meg-előző jegyei*, Christus Vrunk tanítása berint; miért nem mondhatnák hát azt az űstókós Csillagok felől-is *kivált-képpben*, és nevezetesen? A' mellyeknek valamint hogy ritka és bokatlan az őfel-tetvések; ugy minden kételkedés kívül, valamikor az égen illyenek láttattatnak, mindenkor valamely következő nagy dologokat; *Saboruságot*, *éhséget*, *dög-salált*, *hadakozásokat*, *Birodalombeli nagy változásokat* jelentenek; mint ezt a' minden-i-

Quicquid
prædica-
tur de ge-
nere, idē
etiam de
qualibet
ejus spe-
cie præ-
dicari ne-
cessē est.

dőbéli bemes emberek b'orgalma-
 tosan ebbekben-vették, s' nekünk-
 is örök emlékezetre jegyzésben
 hagyták, hogy mi-is tanúlluk-
 meg, mint kellyenezek felől ér-
 tenünk, s' micsoda ítéletben kel-
 lyen lennünk, mikor történik,
 hogy ilyeneket lássunk.

5. Okaj.

III-dik Okát veßem a természet-
 ben lévõ némelly b'okatlan és csu-
 dálkozásra méltó dolgoknak ki-
 vált-képpben való tulajdonságok-
 tül; mellyek *Fegyeknec*, és vala-
 mit *eleve meg-jelentõ Csudáknac*
 mondattatnak. Csak *kettõt* vagy
bármat emlitek ilyen csudálko-
 zásra méltó munkákat a természet-
 ben: (1) *Elõßör*; ilyen a' *b'okat-*
lan és rend-kivül való Fenyesség,
fen, avagy *alatt égõ tûs*, mellynek
 egy-néhány példáit mutathatnám
 a' kül-

a' külső *Historiák*nál, de mostan kettővel, vagy hárommal megelégbem.

1. Ilyen sokatlan, és rend-kívül való *Fenyesség* volt, melly a Jerusalemi Templomban éjjel kilentz órakor az Oltár környül fél óráig látott, a' mellyel kétség kívül a' Templomnak, a *Romaiac* által következendő meg-égettetését jelentette. Isten a' Jerusálembélieknek, mellyet az-után nem sok idő mulván meg-is bizonyítja a' bomorú ki-menetel, (l.)

2. Minek-előtte a' *Romai Scipio* el-töröltre volna *Carthago Városát* *Africában*, az irattatik felőle, hogy a város kö-falain éjjel tűz láttatott ézni, (m) a' melly kétség kívül *Carthago Városának* jövőendő romlásának vala meg-előző jegye.

l Flavius Josephus de Bello Judaico Libro 7. cap. 12.

m Tertul. ad Scapulam cap.

3. Mi-

3. Midőn *Constantinápolyt* a *Pogány Török* meg-fallotta volna, az irattatik felőle, hogy egy éjjel nagy *Fenyesség* látattatott az ég felé fel-emelkedni az előtt negyed nappal, minek-előtte a' *Város Török* kezében esnék, melly a' *Város* meg-vétetése előtt való nap, távúl a' *Vároستól* el-enyésett. Mellyet látván a' *Pogány Török*, ki annak-előtte már kétségben esvén, hogy a' várost meg nem veheti, s' csak oda-is akarja vala hagyni, új-jobbán sivet visen, és azon *Fenyességet* jó *Fegyűl* magyarázván a' maga rébérül, (a' mint ugy-is vólt,) azon éjjel meg-ostromollya a' várost, és meg-is vébi, (n) Ez a' *Sokatlan Fenyesség*, jóllehet a' *Töröknek* kivansága berint jó dologot mutató *Fegyűl* vólt; de azért a'

Ke-

in Georg.
Phranfes
lib. 3 hi-
stor. cap.
3. Besold^o
in Histor.
Constan-
tinopoli-
tano Tur-
cica, ad
Añ. 1445.
f. 9. pag.
677.

Kereszttyének rekerül a' Csabári
 feyves béknek a' Pogánykezeben
 való bomorú elgylet jelentette.

(2) Másodszor; A' Föld-indulá-
 sok. is a' Fegyec és Csudác közzé
 bámlaltatta. nak kösönsegesen mied
 az *Historicusoktól*, - mind a' *Szent*
Írás magyaraso Doctoroktól; sőt
 magától is Idvőzítőntől, Matth.
 24. v. 8. Marc. 13 v. 8. Luc. 21.
 v. 11. A' mellyek Isten akarat-
 tyából I. bnek mind az *Ecclesiá-*
ban, s' mind a' *Politiában* bomorú
 fel-háborodásoknak, és egész *Vá-*
rosoknak, *Respublicáknak*, s' *Országoc*
 jövendő puítulásinak, és el-rom-
 lásinak jegyei, és idején meg-ize-
 női (o.) Jöllehet ugyan hogy a'
 nagy *Föld-indulásoc* magokban az
 ő munkájokra nézve, Istennek
 kemény itéleti, és csapási; de a-

o Polan^o
 Syntagm
 Theol li.
 bro 5. c.
 21. p. m.
 500. Lit.
 A.

zért egybér s' mind más kővetke-
zendő nagyobb gonosboknak, és
Istennek kemény itéletinek is e-
lől-járó bizonyos jelenlegi, mel-
lyet nyilván jelent Idvőzítőnk,
állatván felőlők, hogy ezek csak
kezdeti a nyomoruságoknak. Ezent-
erőlti a nyilván-valo meg-tapas-
talas, és a' minden-időbéli *Histo-*
ria; sőt a' Szent-Irás-is: *As ő Sa-*
ragja előtt ki-álhat-meg: azt kérdi
Nahum Profeta, és *kicsoda állhat-*
tya-meg az ő Saragjánac búsulását?
Ez pedig a' *Föld-mdulásról* áll-
ván az 5-dik versben, kérdi; mint-
ha mondana, hogy soha lenki né.
David-is azt éneki a' *Sóltárban*,
hogy *meg-mozdult és meg-restketett*
a föld, és az hegyek nec fundamento-
m meg-mozdultanac; és meg-restket-
tenec, mivel ő (az Isten) meg-Sara-
gudt.

Jeratt. 24.
v. 8:

Nahum 1.
v. 8.

Pfal'm. 18.
v. 8.

Az honnan nyilván meg-tetők, hogy a Föld-indulások leg-gyakor-tabb Csudák voltak, s' még pe-dig, (a' mi kivált-keppen az én czélmra tarozik) olyanok, a' mellyek vagy edgyütt járók az űstőkös Csillagokkal, vagy utól nyombán követik azokat.

(3) Harmadszor; A' természetbē néha lenni szokott némelly Fogyat-kosásos Csudák-is, hogy valami jó-vendőt mutató, ritka, és csuda dolgok közzé bámláltatassanak, majd közönleges értelem a' Tú-dóloknak minden rendei között. A' mellyek közben-vetetlenül Istē akarattyából lešnek a' természet-ben, ugy-mint az ő e' földi embe-rek ellen való nagy haragjának jelei, (β.) Illyen természetben lévő fogyatkosásos Csuda történt

p Danæus
Christian
Physicæ
Part. I.
Cap. 6.

egykor a' Jeruzálemi Templomban, midőn egy Áldozatra vitet-
 tetett *Tebén* az Oltár előtt *Báranyé*
 ellett, (9) a' melly (kétseg nélkül)
 azt jelentette, hogy a' *Bárany*, kic-
 a' *Keresztelő János* *szjál* mutata,
 immár nem mebbe volna, kinek
 el-jövele után meg-fognak bün-
 ni a' barmockal való áldozatok a'
 Jeruzálemi Templomban. An-
 nak-okáért, ha ez három rendbéli
szokatlan dolog a' természetben,
 ugy-mint; (1.) a' *csudálatos*, és
szokatlan Penyesség, (2.) a' *Föld-in-*
dúlások, (3.) a' természetben lévő
csudás Foghatkosások, szokatlan
 nagy dolgoknak, és változások-
 nak elő-járó jelenségi, és jegyei,
 mint eddig meg-értettük; bizony
 hát az ústókós Csillagok is bintén
 ugy, (ha nem inkább) valamikor

9 Joseph,
 de Bello
 Judaico,
 Libro 7.
 Cap. 12.

Joan. 1.
 9. 29.

az Egen fel-tetbenek, leg-gyak-rabb, sőt mindékor jövendő nagy nyomoruságoknak, Országos s Somorú változásoknak, és Somorú gonoszok-nak jelenlégi.

IV-dik Okát vébe az Istennek 4. Oká
 a' természetben lévő más egyéb
 bokaos, és rend berint való mún-
 káitul; az honnan *argumentando à*
minori ad majus analogicè, a kisebb
 dologrul vévén erőlleget, hogy
 azzal a' nagyobbat erőllítsük, és
 támaszjuk; így elmélkedem: Ha
 az Istennek más minden egyéb
 munkái a' természetben, im ez há-
 rom bóval bóllnak: (r) *Accipe,* r Juxta
reddè, fuge: Vedd-el, add meg, vulgatú
 keröld-el; az az: Vedd-el a' jo- Hugonis
 réteményt Istentúl; add-meg a- de s. Vi.
 zért ó nékie a' mivel tartozol; ke- sore.
 röld-el az ó oltorát, és bünteté-
 set;

fet ; tehát miért nem mondhat-
 nánk , hogy az Istennek efféle rit-
 ka, csudálkozásra méltó és bök at-
 lan munkái, (minéműek az üstö-
 kös Csillagok, és más egyéb a' le-
 vegő-égben , vagy az Egen ter-
 meni bökött bökatlan Csudák) az
 embereknek, kik a' teremtettt ál-
 latokat szemlélvén, abból fel nem
 ébrednek, hogy a' Teremtőt tisz-
 telnék, sem a' teremtettt-állatok-
 kal jól nem élnek ; miért nem ál-
 lathatnánk, mondom, igen kereb-
 tyénül és kegyesen ezek felől-is,
 hogy hasonló-képpen az Istennek
 haragját hirdetik-ki, és az követ-
 kezendő gonosbokat jelentgetik
 az Istent nem féltő s' nem tisztelő
 embereknek ? Mert, ugyan-is, i-
 gazán mondattatik e *Világ a' Ter-
 mészeti Könyvének*, mellyben a' te-
 rem-

remtő Istennek bölcsességét, hatalmát, jóságát, és igazságát olvassuk, és szemléllyük; sőt a' Sz. Írás-is ebben Kalauzúok lévén, az ő módgyok berint a' teremtettségű állatok, az Isten igéjének, és az ő parancsolattyának hirdetői, és az Istennek, magától az Istentől jelentetett beszéde. *Mert a' mit az Isten felől tudnioc kell az embereknek, meg-jelentette az Isten azt nekik, e' világnac alkotványában, és a' teremtettségű állatokban, hogy értse, és lássa. A' magok útáiban, a' Szent Írásnak világa nélkül jiró Pogányoknál-is nem hagyta Isten magát tanú-bizonyság nélkül lenni. As Egoc hirdetic az Istennek dicsőségét, és as egymás után következő napoc bőszeggel praedicállýac az igét, noha mincsen beszédec, sem igéjec;*

Rom. 1.
v. 19, 20.

Akor 14.
v. 17.

Pfalm. 19
 § 1. 2. 3.
 4. 5. &c.

mindazáltal még-is hallattatik az Ő
 Szavoc; minden földre ki hatott az Ő
 szengésec; így énekel Dávid a Sól-
 tárban. Az Apostol is a' Termé-
 sset Könyvéből vetélkedik a' Po-
 gány Bölcseckel, Csel. 17. §. 23,
 24. & §. segg. Vgyan azonbol fed-
 di az Isten is a' Bálvány-imádó-
 kat, Esa. 40. és 44. Ezen Könyv-
 ből dicsiri, magasztallya Istent a'
 Királyi Proféta is, Sólt. 8. és 104.
 Noha ezek terméketi munkák,
 ugy-mint a' mellyeket minden
 nap munkálkodik az Isten: csu-
 dátatosoc mindazáltal; de kevesen
 elmélkednec ugy felölöc, a' mint kel-
 lene elmélkednec, (s.) Az alsó,
 és felső világban vagynak jöven-
 dő dolgokat mutató Jegyec, a'
 mellyekre, Isten bagya, hogy fi-
 gyelmezzünk. A' Csillagok je-
 gyül

s Zanchi
 Lib. 3. c.
 3. de Cœ-
 lestib. &
 meteori-
 cis im-
 pressionibus.

gyúl adattattak, hogy legyenek je- Gen. 1. v. 14.
gyei bizonyos időknec, napoknac, és
estendőknek. A' levegő égnek
minéműségéből való jövendőlést
helybē hadgya Idvőzítőnk, *Mat.*
16. v. 2, 3. Luc. 12. v. 54, 55. Azok.
kal azért élünk, a' Szent Irás, a'
Gyakor tapasztalás, és a' Bölcs
emberek itéleti lévén ez-iránt ka-
lauzunk; és minden habonaság
kívül külömbfēget tesünk azok-
ból, a' csendes, tūta idő között,
és a' fél-vebes idő között. Hát
az űstókós Csillagok felől miért
nem lehetne keresnyénül, és ke-
gyeslen azt állatnunk, s' tanita-
nunk, hogy azok jollehet termēsteti
okoktul lessnec; mindasáltal Jsten-
től űoktanac arra rendeltetn, hogy
asok által az ő itéleti elevē meg-je-
lentetteffnec, (t.) mellyeket a'

t Zanchi
Part. I. de
Operibus
Creat. li.
2. Cap. 2.
de Com.
Prognost
Thei. 1.
pag. 198.

bűnért bocsátandó è vilagon az emberekre. Mert az Isten efféle természetű munkákkal is szokott élni, hogy è világi emberekhez, vagy jó-akarattya, vagy a bűn ellen való haragját jelentse-ki azok által. Es így a' négy *Fundamentumokon*-is, mint meg annyi *Oslopon*, fen-áll a' *Tanúság*. Ertsük *Habnait*.

x *Habna*.

1. *Habna* oktat, és tanít. Ugy-è hogy; *Valamennyiser Isten az égön űstökös Csillagot Iseres, és mutatgat, &c. mind annyisor, &c.* Mit tanulhatunk mi eoból a' mi *habnák*ra, jer lássuk-meg! Tudni-illik: azt, hogy az ilyen űstökös Csillagok felől, minden *hiábán valóság, bolondság, és babonaság* kívül ugy elmélkedhetünk, igen keresztyénül, és kegyessen, mint *Istennec a' természet-*

Ist-

Őetben láttattatni Őokott, Őokatlan
 nemnémű munkái felől, mellyec, né-
 melly nagy és nehés nyomoruságoc
 felől teŐnec jo eleve Őirt az embe-
 reknek, (u.) Mert ugyan-is a'
 több Egi Csudák között, (miné-
 műec néha az Egen láttattatni Őo-
 kott viaskodó fegyveres seregek,
 &c.) az űstökös Csillagokat azért
 tündökölteti az Egen Isten, hogy
 a' terméŐetnek Őokott törvénye
 kívül, valamelly következendő
 nagy és Őomorú dólgakat jelen-
 tsenek, és az Istennek kivált-kép-
 pen való GondvifeléŐéből, és i-
 gazgatásából, minek-előtte azok
 meg-lennének, az embereket a-
 zok felől meg-intsék, és az igaz
 Poenitentiára, s' IŐéhez való meg-
 térésre fel-ébreŐbék, hogy lenki
 ne legyen, a' ki magát menthet-
 né,

u Clariff.
 Gisbertus
 Voetius.
 in Exerci-
 tat. de
 Prognost
 Cometar.
 Assert. 1.
 pagin. 24.
 cap. 3.

x David
Christian
Mathes.
in Acad.
Giessena,
& Theol.
Professor
Extraord
in Tract.
Physico
Astrono-
mico. Hi-
storic. de
Cometis
An 1612.
in Prafa-
tionē.

né, (x.) Bizonyos dolog-is, hogy
mivel az üstökös Csillagoknak fel-
tetések igen sokatlan, és ritkán
eső, tehát azok minden bizon-
nyal bizonyos jegzésűec, ugy-mint
Istentől arra rendeltetett je-
gyec, hogy az ő Felsege, emberek
bűnei ellen való haragját jó ide-
jén meg-izennyék; mellyek mind
az által kivált-képpen való mó-
don, a^o nyomoruságoknak miné-
mű nemeit jelentsék, kik ellen, s^o
mikorra, &c. csak egyedül Isten
tudója; de az emberek közzül sé-
kinek meg nem jelenttetett. Vi-
lág kezdetitől fogva meg-jegyez-
tetett, s^o minden időben meg-
tapasztaltatott, és nem-is meg-
utálásra való dolog, hogy az üstö-
kös Csillagoknak fel-tetések u-
tán, nem sok idő múlva, minden-
kor

kor kemény hadakozások, hábo-
ruságok, és más egyéb gonoszok
támadtanak, (y.) de micsoda Or-
szágokra, és Tartományokra mu-
tassanak nevezet berint, és meg-
határozva, minémű nyomorusa-
gokat jegyezzenek, senki bizo-
nyoson azt meg nem módhattya,
míg a^o dolognak ki-meneteli arra
meg nem tanít, (z.) Annak-oká-
ért el kell itt kinek-kinek im é kö-
vetkezendő dolgokat távoztatni:

y Zanch.
ut supra
pag. 298.
§ Notan-
dū verò.

z Schert^o
Libr. 2.
Phyficor
Cap. 2.

1. Hogy az üstökös Csillagok,
à minémű gonoszoknak megelőző
jegyei, azokat nem kell a nyomor-
ruságoknak bizonyos nemére ha-
tározni, hogy nevezet berint ez,
vagy amaz vesedelem, éhség, vagy
dög-batal, háboruság, és egyebek
effélék jelentettetének; hanem
csak köszönségesen, és meg határo-
za. la.

zatlanul kell azokat jelenteni; mert *kivált-képpén valo módon*, és a következő gonosoknak nemeit ez-iránt meg-határozva jövedőlni, merő pogányi babonaság, és hasontalan hijában-valóság.

2. Azt-is el kell itt távoztatni; hogy eféle *prognosticációt* nem kell bizonyos Személyekre, helyekre, Tartományokra, városokra, az embereknek ilyen vagy amollynan rendre, ház népekre, és Ecclesiákra, kikre eféle bomorú dolgok következendők vólnának meg-határozva alkalmaztatni; mert csak egyedül Ité annak tudója, (a meg-létél és kimenetel előtt) kikre, hová, és mitso-da helyekre következzenek *kivált-képpén valo módon* azok a bomorú gonosok, mellyeknek az űstökös Csillagok, Isten rendelélgből, jó ele-

elevé meg. *iszend jegyei.*]

3. Bizonyos idejeket is az illyé nyomorúságoknak; sem *kesdeti-
nec*, mikor, sem *tartóságoknak*, és *végeknec*, meddig lesznek, nem kell, s' nem is lehet meg-határozni; sőt azon igyekezni, haönta-
hijában-valóság, és babonáság. Csak a' *köszönseggenecc* határábā kell azért meg-maradnunk ez-iránt, s' úgy kell kivált-képpen való csudálkozással, és borsalmatos reá figyelmezőssel az illyen Egi-
jegyeket visgálnunk, és szemlél-nünk. Mert ugyan-is Kerebtyén emberhez illendő kegyes dolog, azt meg-ismérni, hogy az illyen üstökös Csillagok az igaz *Poeni-
tentiánec Prædicatori*, és az Isten haragjának bizonyos mutatói, az Isten rendeléléből. Innen már:

II. *Hassna à Januságnac*: Valóságos magunkban állást, és biveinknek keferű meg-efélet berezhet, (berezes-is) mi bennünk, ha meg-gondollyuk è mi Hóld fogytára jutott Hazánknek, s' abban bintén el-czodorlott Nemzetünknek siralmas állapotját. Vgy-é, hogy *valamenyifor, s' valamikor Jsten az égen üstökös Csillagot berez, &c. mind annyifor, &c.* No azért temető sírod teléközelgető, sőt már koporsód béliin fekűvő életed ráján bintén csak haló felbő lévő édes Magyar Hazám s' Nemzetem! E' *Januság* ébrebken-fel minket-is bűneinknek mély álmából! Nyúllyunk a' magunk kebelében, s' vegyük noha fris emlékezetben, avagy csak à mi értűnkre, s' mi időnkben látattott

tott űstökös Csillagokat, és ves-
sük azokra somoru gondolkodá-
sínkat, s' nyilván meg-tapasztal-
lyuk, hogy azok avagy csak é si-
ralmas *Hazában, Magyar, s' Erdély*
Országokban, következő síralmas
nagy romlásíknak, mint meg an-
nyi elől-járó bir-tévői, s' hadat
hirdető követei vóltanak.

1. *Előssör*: Csak az 1652-ben
fel-tetűett, s' 1653-ben-is fenylett
űstökös Csillagot gondollyuk-
meg, (æ.) Avagy az által nem je-
lentgette. é Isten nyilván é mi bü-
nös Nemzetünkre, csak kevés idő
múlva az után következett harag-
jat, és abból bármazott rettenetes
ostorit? Bizony vak a' ki ezt ebé-
ben nem vette. Mert hísem en-
nek az ő *Enyésseti* felé közelgető
mostoha *Uilágnac* el-fajult *Éstvéje*,

a Georg
Fhelavi
meminit
hulus Co-
in Conci-
one in
Templo
M riano
Dantisci
habita
postea
tynis An.
1653. 6.
ditas.

D

csak

csak hamar az után harmadik, és negyedik estendő fordulásában, minden felé è *síralmas Hazában*, a' sűrű zenebonaknak, Haza közönséges békelességét bontogató, s' annak romlását bőven termő veszedelmes magvait kezdé sűrűn hintegetni. Midőn az 1657-dik, 1658-dik, &c. nekünk igen bontorú estendőekben, magunkal keresreté-fel Isten nagy vigán síralmas romlásinknak útait, ólve-gyűjtven Nemzetünknek binét, s' *Lenygel Országban* mint-egy mébár-békre ugy voná őket; kiknek ott egy jó részét tűzzel, vassal megemébté, más leg-nagyobb, és bépebb részét à *kegyetlen Pogány Tartár* ugy hajrá-el mint à csordát a' meg-síráthatatlan keserves rab-sagra. Csak hamar megint ugyá

azon

azon dühödt Pogányság, a' *Nap-keleti másic Oroszlánnac* erejével, Anno 1660-ben, és 1661-ben.
Töröckel s' több lok gyűlevés népeckel, úgy rohana reánk mint a sűrű zápor, s' annál-is inkább *frædát* vete Nemzetünkben. Veneinket le-vágák, csecs-*öopóinkat* fegyverre hányák, *öüzeinket*, és *abbonyi-állatinkat* rútúl megfertezték: nevedékeny édes gyermekeinket, iffiú népeinket, és erős férfainkal edgyütt porázra fűzvén, vitték-el a keserves, és hóltig-való rabságra. Edes lakó helyeinket, *Városinkat*, *Faluinkat*, *stéß házainkat* tűzzel meg-égették, és a béllal fűjtatták el. Véressék vóltanak, (s' ma-is azok) sok helyeken a kő-falak, s' piros vólt a föld a mi édes Nemzetünknek fegyver miatt ki-omlott vérétül:

az égi madarak, és a vadak, sőt az ebek is meg-hizakodtak, s' ugyã meg-dühösfödtenek, a fegyverrel le-vágattattaknak holt testeken. Oda lőnek è bőrnnyü romlásinkbã tőlünk, a mi siralmas érésűntre lok bép *Uég-Hásaink, Káran-Sebes, Lugas, Boros-Fenő, Várad, Sz. Job,* és többek, mellyekkel Orbágunknak nagy része-is el-foglaltatték, és a *Pogány Törőc* igája alá vettetteté, s' csak a galléra-is a-
 lig akadt, (sőt nem-is) immár kezünk között régi Magyar Birodal-
 munknak, annyira meg ronta ek-
 kor az igaz ítéletű Isten bennün-
 ket. *Mind ezekkel-is pedig a Fe-*
sovánac ellenünc ki-buzott Stabljája
nem nyugovék meg; sem az ő fel-
gerjedt haragja nem távozszék-el mi
tőlünk, hanem még-is fel buzva
 lévén

Jeré. 47.
 v. 7.

Esa. 5. v.
 28.

lévén az ő verő keze mi ellenünk,
 csak hamar ísmét sáfflot emele ő v. 26.
 Felsége, ugyan azon távul, s' kö-
 zel való Pogány népec között, s'
 nagy hamar megint el-hivá őket
 ellenünk; à kik sűrűséggel ujjob-
 ban reánk rohanván, nagy rabláso- Añ. 1663.
 kat, lok égetéseket, és bertelen puszt-
 itásokat tőnek édes Nemzetünk-
 ben, à mikor ísmét el-vévék től-
 lünk erővel, fegyverrel, à nélkü-
 is eléggé meg-rongyollott Ország-
 gunknak egynéhány erős Bátyá-
 it; Ersek-uyvárat, Negrádot, Sze-
 csént, s' több erős Vég-bászainkat,
 s' azokkal edgyütt mind akkoráig
 kezünk között meg-maradott é-
 des Hasánknac egy nagy darab jó
 rébét megint maga Birodalma alá
 hódoltatta à terméket berint va-
 ló Pogányság. Illy, és ennyi si-
 D 3 ralmas

ralmas romlásinknak lön jó idején hirt adó, s' háboruságot hirdető követre, az 1652-dik éftendőbéli ústókös Csillag!

2. *Másodszor*: Ezek után még tovább való *Ostorival*-is fenegetni akarván Isten bennünker; 1664-ben-is, ellenünk gerjedező haragjából bármazó csapásnak *mutató Fegyét* ada-előnkben ő Felsege, hasonló ústókös Csillagot támasztván az éftendőnek vége felé, melly a következő 1665-ben-is tündöklött. Csak hamar más-is ugyan ezen éftendőben támadott, a negyedik Hólnapban; mellyeknek edgyike *Nafkeletre*, másik *Déire* fenylett. El-halगतom micsoda komoru változásoknak löttenek-légyen, è két egy más után hamar fel-tetűő ústókös Csillagok, más

Ke-

Kerebtyén Tartományokbā ; *Len-
gyel Országban*, s' egyébütt-is, jó
eleve meg-mutató jegyei. Csak
é mi gyābban borult siralmas *Ma-
gyar Hasánknak* bomoru lorszat
emlitem. No azért ugyan józa-
non elmélkedgyünk felőlők, mi-
nemű nagy bomoru változások-
nak lőttenek legyen *Magyar Or-
szágban* ez üstő-ös Csillagok bi-
zonyos *mutató Jegyei* ? Avagy
nem ezeknek a' siralmas nagy
romlásoknak-é, à mellyek alatt é
XII. s' XIII. ébtendők forgá-
sában, 1670-től fogva keservesen
nyög temető sírja felé közelgető,
s' el-rongyolódott édes Nemze-
tünk ? Bizony mind ezeket je-
lentgette lsten azok által, à mint
most már à bomorú ki-menetel
bizonyította, ha magát ébre tódta

Añ. 1670
71, 72. &
sequent.
En időbē
mēt à Tör-
ök Csá-
zár Len-
gyel Or-
szágban à
öt száz e-
zer Tör-
ökkel, és
Tatár-al,
s' meg-in
hódolta-
ta.
A' Gallia
Király-is
ez idő-
tájban
kezdeti à
Római
Császár
ellen ha-
dakozni,
s' ma-is
hadako-
zik.

vólna venni testi hátorságban bé-
 merült Nemzetünk, és idején va-
 ló *Poenitentia-tortással* az ő Istenét
 meg-előzte vólna. S' hát már to-
 vább reménihetünk-é jobb idő-
 ket? Adná bár a nagy kegyelmű
 Isten, hogy érhetnénk már vala-
 ha, sok siralmas romlásink után
 olyakat! De tartok attól, (s' ad-
 gya Isten hogy ne profétáliyak!)
 hogy Idvözítők Savaival érint,
 még *mind ezek is*, az eckédig raj-
 tunk előtt sok siralmas romlások,
 pusztulások, vér-ontó hadakozá-
 sok, háborúságok, éhség, dög-
 halal, &c. *csak kezdetei ne lettenec*
légyen, mind ezeknél sokkal ne-
 hezebb, reánk következhető
 nyomoruságoknak. Mert mind
 ezekkel az Istennek rajta forgó
 sok *Ostorival is* nem meg jobbult,
 ha-

Matth. 24.
 v. 2.

hanem az Istentől inkább el-fa-
 júlt, és a bűnben inkább meg-ke-
 ményedett è maradék vajutt Ma-
 gyar Nemzet. Gondollyátok-é,
 hogy ez az 1680 dik ébrendőbéli
 rettenetes nagy üstökös Csillag
 csak semmiben múlnék-el; és,
 hogy az nem fenegetőző újja löte
 volna Istennek, è mi bűnös Nem-
 zetünk ellen kivált-képpen? In-
 gyen csak elméjében sem tűnyék
 az senkinek, s' ne felejtse könnyen
 el ezt az üstökös Csillagot. Mert
 Világ kezdetitől fogva minden i-
 dőkben nyilván valo tapasztalásból
 meg-tanult dolog, hogy az üstökös
 Csillagok mindenkor *homoru ki-*
*menetelekne*c vóltanak elől-járó
 jelenlegi, (a.) Azt olvasom egy
 régi *Tudós Ember* irásában az üstö-
 kös Csillagok felől, (b.) hogy *sa*

a Jacobus
 Milichi
 Medicus
 & Profes.
 Mathese-
 os Witte-
 berg. in
 Coñent.
 ad Pliniū
 Libr. 2.
 Añ. 1573.
 Cap. 25.

b Zanck
 Part. I. de

Operib' Creat. li
 3. Cap. 2. Num. 3.
 de Comet Prognost
 pag. 296. refert ex
 Lib oCé tum Pro
 nunciat Ptolomai
 pronunci ato post
 remo. Cl. Gisbert'
 Voetius eundem
 Librum. intitulat;
 Centioq Ptolomai
 Exerc.de Prognost
 Cometar. Capit. 3.
 pag 44.
 c Cl. Voetius loq.
 modo citato Cap.
 3. pag. 25
 apher. 4.

azok Nap enyészetre támadnac, és onnan az ő mozgásac Nap nyugat felé lejend; tehát az ő ilyen mozgásokkal azt jelentic, hogy azokban a Tartományokban, és Országokban, (mellynek Horizonnyokban felteibenek) kívül valo ellenség fog bé-útni. Noha én, a mi az erre. bemet illeti, az üstökös Csillagoknak nagyságokból, sűrűségekből, fényességokból, tartóságokból, támadásokból, amonnan erre, vagy ama' felé valo mozgásokból, azoknac így, vagy amugy állásokból, &c. való prognosticationac alája nem irok; (jól lehet másként babados mind ezeket az üstökös Csillagokban vizsgálni, és észre-venni, (c.) De azért ha meg-vallyuk az igazat, nyilván ugy tapasztallyuk, hogy az 1680 dik ébtendőbéli nagy üstökös

üstökös

stókó Csillag Nap nyugat felől tá-
 madott, és fellyebb fellyebb jö-
 vén, Nap kelet felé volt annak
 mozgála. S' mi követé? Ambé-
 rohana ár-viz módon à kívül való
 Pogány Nemzet Országunkban,
 Nemzetünknek à Német Nemzet
 ellen való segítségére ugyan, úgy
 tetűik; de bizony sok Keresztýén-
 nek síralmára fordult annak segít-
 sége; sok éles Atyák, s' Anyák
 sírattyák (el-hittem) e' mái na-
 pon. Meg vévé ugyan Cassát, s'
 még most egybér kezűnknel meg-
 hagyta, Isten csudálatos igazgató-
 sábol; de ha reá gondor nem vi-
 selűnk, és másodszor talál segítség-
 re jőni, felek rajta, (s' adgya-is I-
 stén!) hogy úgy ne járjunk véle,
 mint ez előtt mint-egy báz negy-
 ven estendőckel Budával járanak

régi

régi Eleink. Földig le-rontá mo-
 stan è kis darab *Magyar Ország*
 két jó, s' erős *Vég-házait, Onadot,*
 s' *Füleket.* Vallyon miért? Tud-
 gya à Török mit csinál! Adgya à
 nagy kegyelmű Ur Isten, hogy
 úgy ne járjon segény Nemzetünk
 à Török segítséggel, mint a' ki
 meg-menekedik az Oroslántul,
 az után Medve találkozik reája,
 mint az Isten mondgya, Amos. 5.
 v. 14. Hát a' mostan folyó 1682-
 dik estendőben fel-tetűtett üstö-
 kős Csillag felől mit gődollyunk,
 à melly, úgy tetűzik, mint egy rês
 berint *Nap nyugatrol,* s' rês berint
Észak felől támadni, és *Dél felé*
 volt mozgála? Adná bár a' ke-
 gyelmes Ur Isten minékünk ezt
 az üstökös Csillagot, és az egész
Keresztységnek jó jelül! hogy
 à *Nap*

à Napnyugati és Északi minden Ke-
 resztvény Nemsétségeknec lenne egy
 szívoc, egy értelmec, egy indulat-
 tyoc, egy akarattyoc; s' ugy men-
 nének ama' maga erejében fel-fu-
 valkodott, és népének fokságábā
 kevélykedő, s' magát Isten bof-
 buságára Győzhetetlenec tituláló
 Dél kevély Oroszlánnac, az egész
 világon lévő Keresztvényseg kő-
 zönfeges és terméket berint való
 nagy Ellenfegének erejét meg-
 rontani! De valóban tartok at-
 tól, hogy minékünk, à nélkül-is e-
 léggé el-czondorlott, és el-ron-
 gyolódott Magyaroknac, ezzel az
 én jó és idvőfleges kívánságom-
 mal ellenkező ki-menetelű ne legyē
 à dolog; ugy hogy noha szívünk
 szakadva ohajtyuk, és várjuk à bé-
 kesseget, (mellyet hogy Isten meg-
 adgyó

Jerem. 24
 v. 15.

adgyon, én is b'vém berint kívánom, s' kérem ő Szent Felségét hogy adgya-meg!) de tartok, mondom, hogy még mind ezeknél-is sokkal kefervelebb csapás, és *hetsterte sullyosabb Ostor* ne következzenek Istenek reánk: Mert nincsen az életnek meg-jobbulása, nincsen az Istenhez való igaz meg-térés Nemzetünkben, à melly alatt remélhetnénk, hogy Isten meg-adgya régtől fogva b'vünk bakadásával ohajtott lelki testi békelességünket. Es jóllehet tűzben vetette Isten ez igen el-pusztult Nemzetnek bűnös maradványát, de még-is nem akarja meg-ésmélni magát, hogy bűneit meg siratná, és az Istenhez meg-térne; hanem még inkább meg-keményedett a bűnben, s' naponkint Isten ellen

valo

való gonosságit sokasítja. Mi-
 nek okáért bizony méltán úgy i-
 télnélhetünk mi, è mi bűnben meg-
 általkodott Nemzetünkre nézve,
 mind az 1680-dik estendőbéli, s'
 mind a mostan folyó 1682-t en fel-
 tetített űstökös Csillagok felől,
 hogy Isten azokat a több Nemze-
 tek között, è mi Hóld fogytára ju-
 tott *Magyar Nemzetünknek*, az ek-
 kédig rajta forgott siralmas álla-
 patoknak *hétsterte* rajta követke-
 zendő keservelebb nyomorusá-
 goknak és *ostorosásoknak* bizonyos
jegyeül függette legyen fel az
 Egre; hogy venné e kébè magát,
 és ellene meg-haragudt Istenét, ő
 Felleghéhez idején való *meg-tér-és-
 vel* előzné-meg. A' mellyet hogy
 ha még-is nem cselekbik è bűnös
 Nézettség; kétség nélkül el-hozza

Istér-ája mind azokat a *Sétferrel*
meg-őregbült rettenetes csapásokat,
 a mellyekkel beűnket ez üstökös
 Csillagok által meg-fenegetett.
 Mert az illyen Nép, Nemzetség
 elen, a? melly az Istennek ő rajta
 lévő sok oltori alatt-is meg nem
 jobbúl, hanem még inkább meg-
 keményedik, rettenetes *Sententá-*
ja vagyon Istennek ki-mondva,
Moyse 111. Könyv. 26. Réss. 15-39.
 Olvaid-meg!

Immár következnek a? *Feddő-*
ző, és *Csáfolo,* és az idvősseges
Poenitentiára Jntő, s' az Istenhez
 való igaz *Meg-térésre* ébredgető
Hessnoc, az arra való *út mutással*
 edgyütt, tudni-illik: Miképpen
 kellene Istennek, még ez után-is
 reánk következhető *rettenetes o-*
storit, és büntetésit magunkrol el-
 hári-

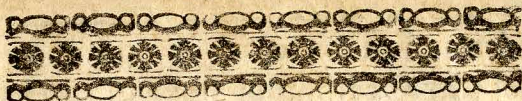
hárítanánk. De mivel mostan-is
fel-tótt Czelomnál hoſſabbatka
lók a² Tanításban, ezeket a² kö-
vetkezendő alkalmatosságra
hallaſtom. Ezekről
meg-emlekez-
zetek.

A M E N.

E

II.

II. PRÆDICATIO.

Joel. 2. v. 30, 31.

Csudákat télezek az égben,
és è földön, vért, és tüzet, és
köd oszlopokat. A^o Nap letét-
séggé válik, és à Hóld vérré,
minekelötte el-jöne à Jehová-
nak nagy és rettenetes napja.

Enek-elötte való alkalmatossággal meg-világosítván a' Szent Irás Leczkét, a' mennyire búkséges vólt, ilyen *Pannuságot* terjesztettem vala ebből elötökben:

Valamennyiffer, s' valamikor Jsten as Egen, à több Csudác kösött, üstökös Csillagot s'erez, és mutogat

az embereknek, mind annyiszor, s²
 mindenkor, mind az Ecclesiában, s²
 mind a Polgári Társaságban, és az
 Országokban, a népnec bűneiért, kö-
 vetkezendő nagy nyomoruságoc, és
 siralmas változásoc felől tudossittya
 és inti-meg őket az által, s² azokat
 jelenti-meg jó idején nékiec.

Ezt a² Tanuságoc, mind a² Szent
 Írásbeli bizonyságoccal, hogy így
 legyen, meg erősítettem; s² mind
 pedig, miért legyen így, bizonyos
 Fundamentomokból meg-mutogat-
 tam. Két Hasznát terjesztettem va-
 la előtőkben, mellyeknek edgyike
 vólt a² mi Tanítattatásunc, hogy
 tudni-illik, micsoda ítéletben le-
 gyünk az üstökös Csillagok felől,
 mikor történik hogy azokat lás-
 suk az Egen tündöklenni. Másic
 Haszna vólt a² mi hathatós Fel-éb-
 restet-

resztettetésünc, mellyeket bő-
 gesen előtökben adtam. Most
 már következik :

g. Haszna

III. *Harmadic Haszna*, melly az
 üstökös Csillagok feiol ellenkező
 értelemben lévő embereket csá-
 jollya, kik midőn azokat látták,
 meg-utálván, csak semminek tar-
 tyák, mint valami testi bátorság-
 ban bé-merült *Epicureus* embe-
 rek; Illyenek azok:

1. *Először*: A° kik azt vitat-
 tyák, hogy azokat látván, sem-
 mit nem kell félni, nem kell meg-
 ijedni, &c. mint-ha az ilyen
 üstökös Csillagok, Isten rendelé-
 séből valamelly következő nagy
 gonosoknak vólnának *mutato je-
 gyei*; holott olly távul vagyon,
 hogy - Szent Irás az ilyen idvős-
 séges félelmet ki-irtaná, s' ki-bag-
 gatná

gatná az embereknek bivekből, hogy inkább ellenben azt *com-
mendállya*, dicsiri, és javallya e-
gyedül, ugy-mint a bivnek a bün-
re veremedéstől való hatalmas ő-
rizőjét, *Solt. 2. v. 11. Præd. 12. v. 14. Phil. 2. v. 12. I Pet. 1. v. 13.* A^o
melly *idvősséges és fiú felelem* lé-
vén, mindenkor az Istenhez való
igaz meg-téréssel, az ő Tisztelati-
vel, az ő benne való bizodalom-
mal, és gyönyörködéssel, az ő
benne való hittel, és reméniséggel,
és az ő hozzá való beretetünkkel
vagyon őbve kötöttetve. Ez az
idvősséges és fiú felelem, ugy va-
gyon hogy *egyenesen és első-ké-
pen* az Istenben határozódik; de
az-után és *követkesés szerint* más
egyéb *rettentő ijesztésekre-is* viter-
tetik, minéműek az üstökös Csil-

Luc. 21.
v. 12.

lagok-is; ez pedig az *Jstenért*, az *Jstenben*, az *Jstentől*, és az *Jstenre* lében, a^o ki, valamint a^o mi *Jserete-
tünknek* leg-kivált=képpen va-
lőbb és utolsó Czellya; ugyà mi

Esa. 8. 13. *felelmünknek*, és *rettegésünknek-is* fő és utolsó határának kell lenni,

d Cl. Vo- (d.) Csak egyedül az Istent félik
etius in az igazak, ugy-mint meg-emestő
Exercitat^o tüzet, (e) *kinek* kezeiben esz *rette-*
de Prog-
noſſeis *netes dolog-is*; (f) mindazonal-

Cometar. tal ugy-is félik őtet, mint ő néki-
Capit. 4. ek igen jó és ő vélek jól tévő édes
pag. 47. *Attrýokat* : félnék a^o büntül-is,

e Heb 12
v. 29. ugy-mint csupán csak gonosztól,
s^o leg-ocsmánnyabb rutságtól :

f Heb. 10
v. 31. félnék az Isten haragjától-is, és
annak minden munkáitól, és Isté-
nek abból bármazó iteletitől, tud-
ni-illik è jelen-való életnek külső
gonosztól, mellyek ő magokbá

ter-

terhelek, bómorúk, és rettenete-
 sek. Végezetre az Isten ítéletinek
 jegyeitől, és mutató jelenségétől-
 is félnek, a² mennyiben azok által
 nyilván jelentetetik, hogy a'
Felova kezében *posár* *vagyon*, és
zavars bor, melyet abból ki-tölt,
kinec a' *seprejét is meg isszác*, és u-
 gyan *ki-isszác* é *földnec* minden i-
 stenteleni. Hogy ezeket az űstő-
 kős Csillagokra, s' azoknak fel-
 tetésékre s' abjam, azt mondom,
 hogy *félnek* az Istent *felő* kegyes
 emberek ettől az *Egijegytől*, ugy-
 mint Istennek valamelly követke-
 ző nagy gonosok *felől* való hir-
 tévő követétől, és fenngetőző új-
 jától; *félnek* azoktól a' *gonosok-
 tul*, melyekkel Isten az ilyen *Fe-
 gyec* által őket feneget, ugy-mint
 Istennek kemény ítéleteitől; *fél-*

Psalms. 75.
 v. 9.

nec a' bűnökül, ugy-mint az Isten
 ítéleteinek, és azokat mutogató il-
 lyen jegyeknek érdemlő okául:
 felne az Istenből, ugy-mint mind
 ezeknek Fő szerző Okául: felic
 magokat, és a' magokért: felic az i-
 gazakat, és az Isten Anyaszentegy-
 házát, jól tudván hogy az ítelet az
 Isten házában bökött el-keszödni:
 felic édes Hazájokat, és a' világot
 a' jövődö, és fenegetőző retiene-
 res csapáloktul; sőt végezetre
 felic még az istenteleneket-is, kik-
 nek bűnök mint Sodománac mig so-
 kasultanac, kik az ő Attyoknac mér-
 tékjekét be-töltöttéc, a' kikie ne-
 minéműkegyes magok el-bitetés-
 sel köbönic annak a' pohárnac ré-
 sét, melly a' Jehova kezében va-
 gyon. Es így értjük ezekből, mie-
 és mint kellyen mi nekünk itél-
 nünk

1 Petr. 4.
 §. 17.

Genes. 18.
 §. 20.

Matt. 23.
 §. 32.

nünk az ústókös Csillagoknak fel-
terbésekor való felelem felől.

De a' kik egy csepnére meg né
rettenő bível akarják effele Egi je-
gyeket bemlélni, azok hatokat ve-
tik Istennek, a' *Jeremiás Profetá-*
nál imez bávaihoz: *A' Pogányok-*
nac útát úgy-mond *ne tanullyatoc,*
és az Egi Fegyektől ne féllyetec.
Bz. Nem tiltya itt az Isten, hogy
féllyesseggel, és a' bívnek minden
meg-dobbanása, és ijedsége nél-
kül semmit *ne féllýúnc,* midőn az
ilyen Egi jegyeket bemléllyük;
hanem csak meg-határozza a' fé-
lelmet, és abban modot báb, hogy
tudni-illik, *ne féllýúnc asoktul* úgy
mint a' Pogányoc bokatak volt félni;
kik az Egi jegyeknek, Napnak,
Hóldnak, Csillagoknak isteni tíf-
teletet és hatalmat tulajdonos-

Ellenvetés
Jerem. 104
v. 3.

tanak, és *azoktól* az Isten beéde és igéreti ellen *feltene*c, akarván inkább az Egi jegyek által való fenegetésre kétségben élni, mint sem az Isten igéretire hívőkben bizodalmaskodni, melly dolog annyit tésben, mint az Egi jegyeket inkább tisztelni, mint az Istét. Bezzeg így nem kell az Egi jegyeiktől félni; de azért midőn a' bokatlan és rend kívül való Egi Csudák, (minéműek az ústökös Csillagok-is,) ugyan azon gonobokat jelentgetik, s' azokkal feneget Isten ezek által bennünket, mellyeket az ő igéjében is ki-hirdet, bizony akkor az Egi jegyekre, azokat szemlélvén, úgy megrettennünk, hogy az Isten haragjától féllünk, és meg-térjünk, nem csak el-senvedhető, hanem

ugyan

ugyá kegyes és istenes dolog-is.
 A' minémű *felelem* nem hogy itt
 a *Jeremiásnál*, vagy máltt-is a'
 Szent Írásban tilalmaztattnék
 Istentől; de inkább ellenben u-
 gyan ezen 18-dik *Részben* paran-
 csoltattatik, *ŷ. 6, 7.* Mellynek al-
 kalmasosságát, és okát-is fel-jegy-
 zi a' *Jeremiás Profeta*, s' azt jelen-
 ti, hogy a' nem egyéb itt, hanem
 az Istennek mind *hokatlan*, s' mind
hokátos, csudálkozásra méltó mű-
 kái, *ŷ. 10, 17.* Ha azért ezek *fe-*
lelmet öntenek a' mi *hívveinkben*,
 és minket az isteni *felelemre* fel-
 indittanak; miért nem *híntén* ugy
 az Egi jegyek-is, mellyek közzül
 valók az *ústókós Csillagok*,) ki-
 ket nyilván *rettentő ijesztéseknek*, Luc. xi.
nagy Feleknek mond *Idvőzítőnk*. ŷ. 11.
 A' mellyekre ugy mint valamelly
 homo-

Bomoru gonoszoknak *előljáro jegyeire* figyelmezni bintén ugy babados, mint a terméset berint való, és házi gondviseleést néző dolgokban, az Eg tibtaságának, vagy beles voltának jegyeire, *Matt. 16. v. 2. Luc. 12. v. 54.* Nyilván való dolog hát mind ezekből, hogy az ústókös Csillagoknak, s'egyeb Egen, vagy földön meg-eshető Csudáknak jövendő gonoszt jelétésekéből való *fikri és kegyes felelem* nem tilalmaztattik itt; hanem az olyan babonás, bálványozó, és ördögi jövendölésből bármazó *felelemtől* tiltya Ilten a' népet, meilyel a' *Pogányoc*, a' hejában való, vagy pedig az ördögtől, az ő mesterlegével csináltattatott Egi jegyekből felelemek.

2. *Másodszor*: Azok is ezen köváb-

vábból való, a' kik Istennek effe-
 le fenegetőző jegyeire, magok-is
 semmire nem akarnak meg-ret-
 tenni, s' másokkal-is azokat csak
 semminek ítéltetik, azt vitatván,
 hogy effe Egi jegyek, üstökös
 Csillagok *semmit nem jelentenek,*
 és így semmiképpen, avagy csak
 igen *köszönsegesen, és meg-határo-*
zatlanul-is nem lehet, s' nem kell,
 azokat látván, a' következendő,
 és a' mint lehető, úgy el-is mulha-
 tó gonosbokat jó eleve azokból
 meg-jövedőlni. Melly értelem-
 nek lemmisége nyilván ki-tetűik,
 hogy-ha azokat a' *fundamentum*
 nélkül néhány *Fundamentumokat*
 meg-rázogattyuk, a' mellyekhez
 ez-iránt az ilyen igen bátorodó
 s' másokat-is az Isten harágjából
 származni szokott csapások ellen

bátorkodtató emberek támaszkodnak. Lássuk rendel azokat.

I. *Első Fundamentomoc* ez: Csak valami kicsinyt-is bizonyosít, és nyilvánvalót, az üstökös Csillagoc felől alig lehet kapni, és tudni, egyebet a vélekedésnél, gyanakodásnál; hogy-hogy' lehet hát az igen igen bizonytalan jövőendő dolgokat azokból meg-látni, s' meg jövőendőlni?

R. i. *E' Fundamentomnac* fundamentomatlansága im è következő két Fundamentomokból reibik-meg: (i.) Mert a Szent Irásban is, kivált-képpen a Szent János Mennyei látásiban, sok dolgok vagynak olyanok, mellyek felől különböző itéletben vagynak sok tudos emberek, minéműek: A' Szent Városnac negyven két hónapig tartó tapododája felől való

Pro-

Sic argumentatur
Vir quidā
SS. Theol
Doctor,
ex Andr.
Dudithio
in suo de
Cometic
iudicio,
pag. 55.
§ 67.

Zilahi elias

Profetia, (g.) és ama' két tanu-bi-^{g Apo. 11.}
 bizonyágoknac, (kik felől való vé-^{17. 20. 30.}
 lekedés nem egy, sem kettő,) pro-
 fetálásoknac ideje, úgy-mint az ezer
 kétsszáz hatvan napoc. (Ismét, hogy
 többet el-halgassak) ilyen amas ő
 főbarát az Euphrates folyó vizében
 ki-öntő hatodic Angyal, (h.) és vi-^{h Apoc. 16. 18.}
 sőt az ő főbarát az égre ki-öntő he-^{13. 14.}
 tedic Angyal felől való profetia-is,
 (i.) Végezetre à Szenteknek à Chri-^{i 17. 18.}
 stussal ezer esztendeig való élésec,
 és uralkodásoc (k) felől való örven-^{k Cap. 20}
 detes profetálás-is ide járul. Csak ^{17. 4. 5. 6.}
 mi kicsinyt-is bizonyosít, és nyilván
 valót alig lehet kapni, és tudni mind
 ezek felől, hogy mikorra, s' hová,
 és micsoda idő tájára Christus V-
 runk sülettetésének mellyic, és há-
 nyadic esztendejére kellyen ezek-
 nek à titkos látásokban bé. foglal-
 tatott

Vincentius

tattatott *profetiáknac* kezdeteket, és *végezete*ket határozni. Mert a Szent Írást vizsgáló Bölcs emberek ezeknek *kezdeteknec* és *végezete*knec meg. határozodott idejek felől különböző vélekedésbé vagynak, (l.) Mindazáltal kicsoda merné tagadni, hogy e³ meg. említettett titkos *Mennyei látások*bol igen Keresztynül és kegyesen nem lehetne az Isten hitveinek, és azokból álló Anyaszentegyházának nagy lelki vigasztaltatására jövendőlni, mint ama³ titkos *parásna* *Babylonnac* el. romlását; (m.) mind a *Török Birodalomnac* nyakakadását; mind pedig az Isten régi kedves *frigyes* népénec a *Sido* *Nemzetség*nec, az Anyaszentegyház kebelében való bé-jövetelet, és a *Christus* igaz ismértire,

I Vid. Tri
folium
Alstedii:
Clavem
Apocalyp-
pticam
Josephi
Medi:
Brighm.
Parcum
& alios
Coment.
in allega-
ta loca
Apocal.

m Apoc.
28. v. 20

tire, s' Evangeliumt Szent Tudu-
mánnýára való *köszönseges Meg-
térését*, melly felől Szent Pál Apo-
stol-is nyilván jövendöl, Titoknac
nevezvén azt, (n.) Ehez hason-
ló legyen az ítelet, az üstökös
Csillagok körül való külömböző
vélekedés felől-is.

n Rom. 11
v. 25, 26,
17.

(2.) De továbbá è *Fundamen-
tum* köverkezetlenségének *funda-
mentomatlansága* meg-tetűik eb-
ből-is: Mert midőn, nem csak
à külső világi Bölcsék, és *Philoso-
phusok*, hanem à *Theologusok-is*,
leg-nagyobb részént ebben az ér-
telemben vagynak, hogy az üstö-
kös Csillagok mindenkor vala-
melly jövendő nagy nyomorusá-
goknak *megelőző és mutató Jegyzei*;
tehát nem jövendőlík azokból,
azokat à nyomoruságokat meg-

F

ha-

Ez a könyv az...

Handwritten notes in the right margin, including the word 'Fundamentum' and other illegible text.

határozva, hogy ezec vagy ama-
 zoc, erre vagy ama' Tartományra;
 ilyen vagy amolyan rendű embe-
 rekre, es vagy amas idő korbán lef-
 nek; s' eddig vagy amaddig tarta-
 nak: hanem csak köszönsegeffen,
 és meg-határozatlanul bóllanak,
 (o) s' ugy külömböztetik meg az
 üstökös Csillagokból, s' egyéb
 fokatlan Egi jegyekből, és Csú-
 dakból való prognosticátiot, jöven-
 dőlét, melly a Szent Irás berint
 vagyon, az *Astrlogiai* babonás jö-
 vendőléstől; amast javalván, est
 pedig általlyában meg-vevén, és
 kárhoztatván. (p)

R. 2. Östán meg-forditván è
Fundamentomot, ellenben én-is azt
 mondom, hogy mivel az üstökös
 Csillagoknak nemzódéseiben;
 honnan, s' miből lessnek, és mozgá-
 lok-

o Vide
 exercitia.
 Cometar.
 Cl. Gib.
 Voerii c.
 3. pag 15
 aphor. 5.
 5. 7. cap
 6. per to-
 tum.
 Et in De-
 c. amatio-
 né Audr.
 Libavii
 de Come-
 ta Anni
 1604.

o Zanch.
 de Divi-
 natione,
 pag 44.
 o Joan de
 S. y. in
 liba Phy-
 100. la la-
 ora.

sokban; hogy, s' miképpen mozognac, némelly dolgok ollyak fordulnak-elől, a mellyeket toha lenki még eddig az halandó emberek között meg nem fejtegetett; innen a józanon elmelkedő okosság azt bejegeri és hozza-ki, hogy azoknak lételekre, és mozgásokra, az Istennek közben-vetetlen munkálkodála és cselekedeti járúl, melly bizonyos jelenfége annak, hogy az üstökös Csillagok valamelly nagy dolgokat, és az Ecclesiában, vagy Politiában következő emlékezetes, de somoru változásokat jelentenek.

(9.)

II. Másodic Fundamentum ez:

Mert az üstökös Csillagok nem-is jegyec, (azt mondgyák) ha ki ugyan jól meg-gondolva akar hozzá

q Cl. Joh. Heidegg. in Disput de Signis Coeli § 17 sup. pag. 7. citata.

Idem Vir Clarif. p. 24. § 26.

*Stollani. Azért semmit sem jelen-
tenec.*

*Rz. Ha ki ugyen jól meg-gondol-
va akar hozzáStollani, meg-láttya,
hogy è Fundamentomnac első ága
egyenesen ellenkezik à Szent I-
rással: Mert hogy az űstökös
Csillagok, az Istenhez való igaz
Meg-térésnec, és Poenitentiának
Prædicátor, és az Isten haragjá-
nak, Isten rendeléséből legyenek
mind az Ecclesiában, s' mind à Po-
litiában rend-kivül való Jegyzi;
azt, mind à Szent Irás meg-mu-
tattya, s' mind à józan okosko-
dás, és à minden-időbéli Expe-
rientia, nyilván való meg-tapas-
talás; mind végezetre az egész
világon lévő minden Nemzetsé-
geknek, s' még à Pogányoknak,
is, è felől egy-mással való meg-ed-
gye.*

gyezések meg-bizonyították.

1. A' mi a Szent Frásk illeti, nyilván állattya közönségesen az Egnec Csillagi felől, hogy azok je- Genes. 8. v. 14.
gyül adattattanac. A' Fegyec pe-
dig néha rend-kívül valóc, mel-
lyekkel az Isten vagy kegyelmessé-
gét, vagy haragját mutogattya az
embereknek. Melly dolog, mi-
vel a több Csillagok felől igaz, és
ezen dolognak példái a Szent I-
rásban, Idvözitónk tanításában,
kivált-képpen, elő-fordulnak,
(r.) miért tagadná hát ugyan a- r. Luc 21 v. 11 25.
zon dólgot az üstökös Csillagok Lásd Esa. 34. v. 10.
felől akar ki-is, hogy azok-is bin- Ezech. 32. v. 7.
tén ugy Fegyec nem volnának az Joël 2. v. 30, 31.
Egen, mint a több Csillagok.

2. A' jözanon okoskodo Elme, s' Okosság-is ugy itél az üstökös Csil-
lagok felől, hogy mivel azok az

Itte űnek bókatan, és csudás munkái, tehát minden kétkedés kívül valamelly következendő nagy és somoru ki-meneteleknek elő-járo jegyei azok.

3. A^o minden-időbéli *Experimentiát* ha meg-gondollyuk, elle-ne-mondhatatlanúl meg-tapasztal-lyuk, hogy valamikor üstökös Csillagok tetsettenek-fel, mindenkor somoru gonosok, Birodalombéli nagy változások, háborúságok, vér-ontó hadakozások, s^o több effele somoru állapotok következtenek azok után, mint è dolognak valóságos igazsága nyilván meg-bizonyosodik az hiteles *Historia Troknac* irásokból: (s.)

4. Végezetre, à minden-időbéli, minden Nemzetségeknek, mind

s Vide si
placet Ca
talogum
Cometar.
Ludovici
Lavateri.
Chronol.
Alist. dii.
Lycollen
de Prodi-
giiis & o-
menis.
Corneliū
Gomari
de Divi-
ni natura
certaminis.

mind a' régi Pogányoknak, s' mind a' Christus idejétől fogván-
 való Keresztényeknek, ezek kö-
 zött mind *Philosophusoknak*, mind
Historicusoknak, és *Theologusoknak*
 egymás között, és egymással bé-
 pen meg-edgyező elméjek, és ér-
 telmek-is ezen meg-nyugobik, a'
 Szent Irás, és a' minden-időbeli
Experientia u'án, hogy az üstökös
 Csillagok mindenkör effele fo-
 moru gonoboknak legyenek elől-
 járó jegei, a' mint ezt bővlege-
 len meg-mutattya egy nagy tudós
Theologus ember: (t.)

t Cl Gish
 Voetius
 in Exere.
 de Progn
 Cometa.
 C. 5. per
 totum.

De így bollandak: *Hassintén Je-
 gyei volnának-is az üstökös Csilla-
 goc, és valami jövendőt jelentené-
 nec; de mindasáltal csak természet
 szerint való, s' természetből jegei
 volnának, és csak természet szerint*

Pag. 76.
 § 88.

való dolgokra mutatnának; mint az égnec reggeli pirossága jelentselet, és estét, az estvéli tiszta időt, Mattb. 16. 7. 2, 3.

É. 1. Bizonyos dolog, (melly ám bátor legyen meg-is engedve,) hogy az ústókös Csillagok természetű dolgok, és természetbéli okoktól leßnek; mindazonáltal Istennek ez ő rend-kivül való, és sokatlan munkáit, nem kell azon rendben helybeztetnünk az ő rend-berint való és mindenkorri, sőt minden-napi munkáival, minéműek a Napnak fel-támadása, a vizeknek folyási, s' több ilyenek. Annak-okáért, 2-*szor*; semmit nem ellenkezik è kettő egy-másközött; hogy tudni-illik az ústókös Csillagok a természetnec munkái legyenec, s' természetbéli Okok.

köztul *Stármassanac*; mindazáltal ugyan azon *Üstökös Csillagoc*, az *Jstennec* a *bűnös Nemzetségec* ellen gerjedező *haragjánac* és *büntetésinek-is* rend kívül való jegyei legyenec. Mert nyilván való dolog, hogy az *Isten* a *másodrendű Okockal-is* † és efféle *Egi jegyekkel-is* *bükkött* élni, az ő itt alatt való dolgok felől való *akarattyának* *ki-nyilatkoztatására*, *akar* az ő jó *akarattyát* és *kegyelmességét*, *akar* *kemény* *ítéletit*, és *bosszú-álló* *haragját* *semlellyük*. (u.) *Annak-okaért* nem lehet igaz, hogy az *Üstökös Csillagoc* csak *terméssel* *teremt* *való*, s' *termésselbéli* *jegyeec* *voltánac*; hanem *Isten* *rendeléseből* *terméssel* *felett* *való* *jegyei* azok *sok* *nyomoruságoknak* és *homoru* *változásoknak*, *mellyek* a

† *Causis secundis etiam uti solet Deus, &c.*

u *Zanchi de Operi. Creation Lib. 3. c. 2. pagin. mihi 17.*

bűnért következnek az emberi
nemzetségre.

Obiectio: Ha pedig kérdi valaki: *Holott*
jelentette-meg az Isten, hogy az Ő-
stökös Csillagoc ilyen rend-kivül
valo jegye legyenec, s' még pedig
Isten akarattyaól és rendeléséből?
R. Cselekedettel, és a dolgok-
nak ki-menetelekel. A' ki a'
Szent Írási avagy *Isten felől valo*
Tudományt, és annak csak első
fengéjét meg-tekintette-is, meg-
kelleit azt tanulni, hogy az Isten
akarattya ugy külömbezettetik-
meg, hogy a' legyen vagy *Jo tet-*
stésnec akarattya, vagy pedig *jegyei*
akarát: Es hogy az Isten Akarat-
tyának két jegyei legyenek: *Ed-*
gyic az Ige, avagy a jelentés, akar
rend-berint, akar rend-kivül; *má-*
sic a Cselekedet, avagy a *Bé-telies-*
sítés

Voluntas
Dei est;
Benepla-
citi & si-
gni.

fités. Némelly Tudófolk őt jegyeit
 téshik s'adgyák az Isten Akarattya-
 nac, im è vers berint:

Præcipit, & prohibet, † permit-
 tit, consulit, implet: † rectius:
 promittit

Magyarúl így:

Parancsol, tilalmas, enged, ígér,
 bé-tölt.

De énczeokról nem akarok most
 bót saporítani; mivel mind ezek
 helyessen vitetethetnek à meg-
 említettett két jegyeire az Isten
 akarattyanak. Elég az, ha Csele-
 kedettel, és à bizonyos ki-mene-
 tessel, avagy ugy történnéssel né-
 kem s' néked meg-jelentette I-
 stent hogy è legyen az ő Akarat-
 tya, és rendelése, tudni-illik, hogy
 az üstökös Csillagok következő
 nagy gonoszoknak legyenek rend-
 kívül való jegyei. Mivel az Isten
 min-

Ephes. 1. *mindeneket az Ő akarattyanac tanácsa*
 11. *berint cselekeffic, az Apostol tani-*
 Pfal. 111. *tása berint : és mindeneket, a mi-*
 12. *ket akar, meg-cselekeffic. Azért*
 már az Istennek Cselekedetiből
 jól hozom-ki, hogy az Ő Akarat-
 tyából legyen az a dolog, a mel-
 lyet cselekeffik. Azért mivel az
 üstökös Csillagoknak fel-tetvése-
 ket, eleitől fogva mindenkor bo-
 morú változások követték; nyil-
 van meg-tetvük, hogy azok Isten
 akarattyaából legyenek effle gono-
 boknak rend-kivül való jegyei.
 Valamikeppen a jó és tudós Or-
 vos Doctoroc a betegeskedő em-
 ber hátalanac, vagy életre meg-gyo-
 gyulásónac jelenlegit helyesen ke-
 resik, és helyhezterik illyen vagy
 amollyan elől-jára jegyekben, mel-
 lyek felől annak -előtte nyilván-
 való

Simile.

való tapasztalásból eekben-vet-
 ték, hogy azokra, és azok után a'
 betegnek, vagy halála, vagy meg-
 gyógyulása következett, s' è pe-
 dig a mindeneket bölcsen igaz-
 gató Istennek *rendeleséből és aka-*
rattjából lótt, à mellyet effele e-
 löl-járó jegyek által nyilatkoztat-
 ki, s' az *Orvos Doctorok-is* à sok-
 fele és sok rendbéli forgalmatos
 reá-vigyázásból, és à közönseges
 meg-tápasztalásból úgy vették-
 eekben: Igy à *Szent Frás vizsgáló*
Judos emberek-is à jegyekben, à
rettentő ijesztésekben, az üstökös
 Csillagoknak csudás és ritka vól-
 tokban, úgy-mint *elől-járo dol-*
gokban helyheztetik à következő
 gonosoknak jóvendőségeket. I-
 sten pedig már az, à ki azokat az
elől-járo és követkeső dolgokat öb-

Luc. 21.
 v. 11.

ve-köti, s' leg-gyakrabban ósvé-
foglaltatni akarja, mellyeket né-
künk sem kell egy-mástól el-vá-
lastanunk. Mert semmi dolog
nem leszen ok nélkül, hanem vala-
melly dolgokat látunc az ő határokra
menni nyilván valo dolog, hogy Iste
tanácsából löttene azok. (x.)

x Cassiod.
Libr. 12.
variarum
Epist. 25.

Pag. 79.
§ 91.

III. Hármádic Fundamentum
ez: Mert eleitől fogva láttattanac
üstökös Csillagoc sokszor; mind az-
által semmi veszedelem azokat nem
követte. Azért, &c.

Rz 1. E' Fundamentomnac fun-
damentomatlansága nyilván meg-
tetbik innen; Mert midőn vala-
melly Országra és Nemzetségre nagy
nyomoruságok jönnek; nem el-
lenkezik, hogy azon egy Nép-
ben, Nemzetségben némelleyek-
nek, vagy a szomszéd Nemzetség-
nek

nek ugyan akkor jól legyen dólga. Mert valamint à terméseti dolgokban, avagy à termésetbē, edgyik dolog à másiknak el-rontásával lében, †; ugy az emberi dolgokban is edgyiknek meg-kisfebbülése és le-nyomodása, à másiknak meg-őregbülése és fel-emelkedése. Mindazonáltal akar némellyeknek azon egy Népben, akar à bömbéd Nemzetségeknek, az illyen nagy gonoboktól való meg-menekedések, sőt az áldások is, fontban tétetttévén à nehéz és nagy nyomoruságockal, nem inkább nyomnak többet, mint à Gosen földének az *Aegyptumi* csapásoktól való üreslege és meg-menekedése, avagy egy s' két embernek az hajó-töréskor à tengerből való ki-úvása, vagy egy-né-

hány

† Generatio unius est corruptio alterius.

hány hazának az egész Város meg-égéskor a tűztől való megmaradások.

R. 2. *Olly dolgot-is* résznek alattomban föl *è Fundamentumban* a. üstökös Csillagok felől különböző értelemben lévő, csak némely és igen kevés emberek, melly az igazsal ellenkezik; Tudni-illik mint-ha *à* Tudós emberek, mind *Theologusoc*, s' mind *Philosophusoc* fok minden üstökös Csillagokról *köszönsegesen* állatnák azt, hogy azok mindenkor úgy mondattatnának nagy nyomoruságok *előtjaro Jegyemec*, hogy ne találkothatnék s' *ne adattathatnéc semmi hasonlotlan példá*; mellyben igen meg-csalatkoznak. Mert nem csak *à Theologusoc*, hanem *à Philosophusoc*, és *Astronomusoc*, Csillagot

gokat s^o Eg forgásokat vizsgáló
 Bölcsék-is, [csak némellyike-is
 ez utolsó rendűeknek, (y)] nem
 állattyak az üstökös Csillagokat
 holly el mulhatatlan s^o kiégesséjü e-
 löl-járo jegyeknek lenni, hogy azok
 után s^o kiégésen s^o el-mulhatat-
 lanul következzenek a homoru
 változások, és nyomoruságok.
 Hanem azok Isten haragjának Je-
 gyei, és fenegetőző s^o jó idején
 meg-intő Jegyec; minémü Jegy a
 Jonás Profetának prädicállása va-
 la: *Még ugy-mond negyven nap*
vagyon hátra, az után Ninive el-
xüllyed. Illyen Jegy vala Isten-
 nek az Ezechias Királyhoz lőtt ize-
 neri-is az Esaias által: *Rendeld el*
ugy-mond a te házádat, mert meg-
halssz te, és nem élss. Melly fenege-
 tőző sententiát Istennek, jóllehet

y Peucer.
 Cornelius
 Gemma,
 Milichi^o
 David
 Christia-
 ni, &c.

Jon. 3. 7.

4

Reg. 101

1.

sa. 38.

1.

általában terjesztik a Profeták e-
lejekben a bűnös embereknek;
mindazáltal az igaz Poenitentiá-
nac és az Istenhez való igaz meg-
térésnek alatta értettetett *Conditio-*
val határozattatnak-meg, úgy
hogy meg-lévén az igaz meg-té-
rés, nem következik ostan el a'
fenegetőző *sententia* után a bűn-
tetés, Jer. 18. v. 7, 8. Hasonló
értelemben kell az üstökös Csil-
lagok felől-islennünk, midőn a-
zokat az Isten haragjának és bűn-
tetésének elől-járó *segyeinek* lenni
állattjuk.

IV. *Negyedie Fundamentum* ez:
Mert egynéhányssor midőn üstökös
Csillagoc látszottanac; nem gonoszoc
veszedelmes állapotoc, hanem jóc és
igen vidámságos, gyönyörűséges
dolgoc következteneoc az emberekre.

Re. 1. Az

R. 1. Az Harmadic Fundamen-
 tomra való első Feleletből e-
 negye-
 dic Fundamentumnak-is fundamen-
 tom nélkül való sága elég világosan
 meg-teszik. R. 2. Ostán habin-
 tén valamelly, avagy némelly ú-
 stökös Csillagokat vidámságos és
 gyönyörűséges dolgoc követtenek-
 is ; mind-azon-által az elmének
 micsoda élelégével hozhattya-ki
 abbol akar ki-is, hogy ottan min-
 dgyárt, vagy valami idő múlva
 az után, nagy és nehéz nyomoru-
 ságok-is nem következtenek vól-
 na? 1. Mert az Isten kemény i-
 téletinek folyásokat nem kell, egy
 holnap, egy, két, sőt három es-
 tendei idő mulással-is meg-hará-
 rozni. 2. Mert az embereknek
 bűnökért nem hadgya-el az Isten
 e világnak igazgattatását, sem

Matth. 5.
v. 48.

à terméketnek rendit el nem ron-
tya, sem meg nem bűnik *essőt ad-*
ni az igazakra, és az hamissakra, sem
az ő bemeit è világon az ővéitől el
nem fordittya; jóllehet è világ
csak gonosban helyheztesztetett:
Sőt ellenben meg-enyhíti bünte-
tésit, és kedvez az őtet segítségül
hivóknak; mert az ő *haragjában-*
is meg-emlekezik irgalmasságáról.

Habac. 3.
v. 2.

Azért, ha némely úttökös Csilla-
gok után nem gonosoc, hanem vi-
dámságos és gyönyörűséges dolgoc
követkestenek - *is az Istenec né-*
melly hely-ken levő biveire nésvé;
de azért más bűnös Nemzetségre
nésvé ugyan Isten haragjának s
abbolbármazo somoru gonosok-
nak idején meg-mutato jegyei vól-
nának azok.

V. ötödik Fundamentum ez:
Mert

Mert az űstökös Csillagoknak jegy-^{Pag. 86.}
zésekét, erejeket, &c. [ha szintén^{87. § 103.}
volna is valami] a gyarló és vég-
gel határozott elméje embernek nem
lehet által-látni s' meg-tudni e' föld
kerekségén lévő sok Országoc, tarto-
mányoc, és Nemzetségec között, a'
mellyec felett járnac, és kelne, és
a' mellyeknek lakosí azokat láttýac,
mellyikre tartozzéc.

Rz. E' Fundamentomnac az ol-
lyan babonás Astrologusoc ellen
vagyon ereje, kik az ő prognos-
tíciójokat babonáson meg-határoz-
zák a' nyomoruságoknak bizo-
nyos nemeire, bizonyos Országok-
ra, Tartományokra, és bizonyos
rendű emberekre, s' bizonyos idő-
re, mellyet mint olyan babonás
hejában-valóságot a' józanon ér-
tő Tudós embereknek serege- is
meg-vét.

R. De másodszor sem a Theolo-
 gusoknak, sem a Philosophusoknak
 az ŰttŰkŰs Csillagok felŰl ez i-
 ránt való kŰzŰnseges értelmeket
 nem ostromollya, s' annyival in-
 kább nem rontya ez a *Fundamen-*
tum. Mert midŰn az ŰttŰkŰs
 Csillagok felŰl azt tanították,
 hogy azok Isten haragjának, és
 a bŰnért a népekre kŰvetkezendŰ
 Űomorú gonosoknak elŰl-járo je-
 gyei; tehát nem határozzák az Ű
prognosticatiojokat azokból a nyo-
 morúságoknak bizonyos nemekre,
 sem nevezet Űerint erre, vagy a-
 maz *OrŰágra*, és *Tartományra*, il-
 lyen, vagy amollynan rendŰ embe-
 rekre, &c. sem azoknak a Űomo-
 rú gonosoknak kezdetinek és tar-
 toságoknak idejét meg nem hatá-
 rozzák, hanem csak a kŰzŰnseges-
 ség.

Comūnē
 virorum
 doctorū
 sententiā
 de Prog-
 nosticis
 Comētar.
 vid. apud
 Cl. Gab.
 Voetium
 in Exerc.
 de Prog.
 Comētar.
 C. 3. pag.
 24, 25. Et
 in meo
 hoc opu-
 sculo sup-
 ra pag. 43
 44, 45.
 explica-
 tam.

segben és meg-határozatlanságban
állanak s^o maradnak meg.

VI. *Hatodic Fundamentum* ez: Par. 85.
§ 108.
Mert à Somoru gonosóc, az éhség,
dög-halál, vér onto hadakozásoc,
&c. Isten igaz itéletiből sokszor
reájoc bocsáttatátnac az emberekre,
és Nemzetségekre; de azonban sem-
mi űstökös Csillagoc nem látstotta-
nac előttöc.

Ex. I. A' Tudós emberek nec az
űstökös Csillagok felőlez-iránt
való közönleges értelmek ellen è
Fundamentumbol lemmi sem kö-
vetkezik. Ezeket vagy amaz nyo-
moruságokat semmi űstökös Csil-
lagok nem előzték-meg, ugy-
mint eleve meg-jelentő jegyek,
Azért nem-is kell hinnünk, hogy
soha-is à nehéz és közönleges
nyomoruságokat, űstökös Csilla-

Argumē-
tum à par-
ticulari
ad uni-
versali
conclu-
dens non
valet.

gok, úgy mint azoknak eleve meg-mutató jegyei előznék-meg. Vétkes következés ez. 1. Mert az Isten némelly *csapásit*, és *őstörít* nem csak üstökös Csillagok által; hanem más egyéb, mind Egi, s' mind földi jegyek, úgy mint *föld-indulásoc*, *rettentetes Egi tűzoc*, és más *stokatlan rettentésoc* által-is jelenti, s' azok által-is nyilatkozattatya néha ki, az ő è földi bűnös népek ellen való haragját az Egből. 2. Olly *dolgot-is* tévnek itt alattomban fel az illyen-képpen *fundamentumosóc*, melly az igaztoltavól esik; mint-hatudni illik è volna à Tudós és Bölcs embereknek értelmek, hogy; *Sosa nem esic s' nem történic e' világon* oly *nehéz és köszönseges gonosz*, melly annak-előtte üstökös Csillagoc

Luc. 11.
N. 11.

goc áttal meg nem jelentetténc, ho-
 lott csak ezt állattyák, az *Experi-*
entia, nyilván való tapasztalás-is
 ugy tanítván, hogy tudni-illik:
Csak egy, avagy többire egy űstökös
Csillag sem tetssik fel, a melly nehes
és köszönseges nyomoruságoknak e-
löl-járo s' meg-isenő jegye nem vol-
na. Távúl legyen az az igen nya-
 valyáséles elméjűség a melly eb-
 ből kölcsönös vissza-fordítást hoz-
 na-ki, ilyen-képpen: *Csak egy ű-*
stökös Csillag sem tetssik soha fel,
a melly követkesendő nyomoru gon-
ostoknak meg-előző jegye nem volna.
Asért soha semmi gonostoc nem kö-
vetkesz nec elől-járo űstökös Csillag
wélkül. Nem követkesic így vis-
 sa-forditva; mint bintén im e'
 követkeső Okoskodás-is, hogy nem
 helyes: *Csak egy ember sincs ol-*

lyan a ki lelkes állat nem volna. A-
 zért egy lelkes állat sincsen, a melly
 ember nem volna. Így el-hárit-
 ván a Tudósóknak, mind Theolo-
 gusoknak, mind Páilosophusoknak,
 s' mind más rendű Tüdós embe-
 reknek az üstökös Csillagok felől
 ez-iránt való értelmek ellen elő-
 gördült *Ellenvetések*; Immár
 következik:

4 Házon

IV. A' *Negyedik Házon*, melly
 a' mi idvölleges *Intettetés*unc.
 Ugy-é hogy; *Valamikor s' vala-*
mennyiſter Isten az Egen üstökös
Csillagot mutat, mind annyiſtor és
mindenkor, a' bűnért az Országokra,
Tartományokra, és Nemzetségekre
következendő siralmas állapotoc fe-
lől inti meg jó idején az által őket?
 &c. No hát mi-is bűnös Ma-
 gyar Nemzetség, serkennyünk-
 fel

fel, vegyük-csre magunkat, Mert
 ha valamelly más Nemzeteket fe-
 neget Isten reaja következendő
 nagy *Ostorival*, és az eckédig rajta
 forgott csapalnak *Sétferte* na-
 gyobb *büntetésivel*; bizony ugy
 tetbik nékem, hogy è mi Hóld
 fogytára jutott s' bűnben zabál-
 lott, és mind eddig-is az Istennek
 rajta lévő sok *Ostor* alatt, ő Felleg-
 géhez meg-terni nem tudó, s'
 nem-is akaró bűnös Nemzetünk
 az; Mert noha valóban meg-ha-
 tott à sok *Ostor* bennünket; de mi
 ugyan csak à mi bűneinkben va-
 vagyunk, mind è mái napig Tűz-
 ben vetette Isten ez ő koporsója
 béliin fekűvő bűnös Magyar Nē-
 zetséget, à melly è mái napig-is
 elnem aludt; mindazáltal még-
 is az ő gonofságának *tajtékját ki*

nem

Ezechiel. *nem fővő, s' forrá, és a népnek*
 84. 7. 9. *tűzből ki-ragadtattatott úsege-is*
 Efa. 9. 7. *nem tért-meg a mái napig-is az őtet*
 3.
 Jer. 48. *meg-verő Istenéhez; hanem ugyá*
 7. 11. *meg-nyugott az ő gonoságának sef-*
 Hof. 10. *rejében, és nem fogott rajta semmit*
 7. 9. *az eckédig rajta forgott sok veszte-*
delem. Sőt nem hogy jobbúlna,
és naponkint bűneit hagydogál-
ná; de inkább, minden rendei-
ben többire minden-nap neveli
az ő Isten ellen való s' Egre kiáltó
sok gonoságát, ugy-annyira, hogj
méltán bizony helye vagyon è mi
bűnös Nemzetünknek bűnös ma-
radéka között, az Istennek Esaiás
Profétánál lévő im ez keserves pa-
nabának: Ó gonos! Nemzetiség!
 Efa. 1. 7. *hamissággal meg-terbelődött nép!*
 4. 5. *gonos! mag! nemtelen szíván fiak!*
Él-hagyta a Jehovát, fel-bosszon-
tot-

tottác az Izsraelnek Szent Istenét, s' hátra tértenec ő tölle. Mi az oka, hogy mellynél inkább ostromozlac titeket, annál inkább nevelitec a bűnt? Ime minden fejet el-fogott a betegség, és minden szívet az erőtelenség! No azért serkennyünk-fel, s' ne vegyünk siketségre ama' minapi 1680-dik estendőben támadott nagy üstökös Csillagot, sőt azt-is a mellyet leg-közelebb é mostan folyó 1682-dik estendőben látánk; mert kétség nélkül az Istennek fenegetőző újjai vóltanak azok. Annak-okaért ezekben (1.) Először-is az Istennek meg-foghatatlan hatalmát ismerjük-meg, és fellyűnc, s' rettegjűnc ő Szent Felegetől, az ő mi ellenünk való haragjának illyen sokatlan és álmélkodásra méltó jezeit bemlélvén.

Mert

Mert az Isten az ő illyen sokatlan munkáiban, (minéműek az üstökös Csillagok is) az ő bűnellen gerjedező haragját jelentgeti mind a jóknak, mind a gonoskoknak. A° jóknak azért, hogy azok az Istennek igaz fiúi felelmében megtartattassanak; a gonoskoknak azért, hogy azok ugyan azon idővössleges Isteni felelemre, és az Istenhez való igaz meg-térésre felserkentetteffenek. Az Isten-felőknek az ő Szent Igéjét hirdette-ti az Isten, mellyel egyedül ők meg-elégedvén, el-járnak tiszték berint való Keresztyéni hivatalyokbá, mellyre Isten őket hívta, ha bintén az egész föld kereklsége meg-rendülne, s' le-omlana is. A° bűnben meg-általkodott bívű istenteleneknek pedig, kik az I-

. . . . . Isten

Isten Igéjével, a meg-rettenésre, és az Isteni felelemre, s' az Istenhez való igaz meg-téréésre nem akarnak fel-serkenni, az ó Szent Igéjén kívül rettenetes és álmélkodásra méltó Egi Jegyeket-is terjeszt Isten szemek eleiben, hogy azokat látván, vagy meg-rettennyenek, s' meg-felemlyenek; és így az Istenhez meg-térjenek; vagy ha nem, tehát magok menthetetlenek legyenek. Minnek-okaért az ilyen sokatlan Egi csudákra, (minéműek a többi között az ústókós Csillagok) ne bátorkodgyunk, csufolódással és nevetéssel nézvén-el azokat; hanem inkább félljünk, és meg-jobbúllyunk, hogy a reánk következő, és felertünk függőleg lévő büntetésit Istennek el-kerülhesstük.

(2.) *Másodszor*: Ismérjük-meg bűneinknek nagy és terhes vólto-
kat, és az Istennek azok ellen fel-
gerjedett, s' meg-emésztő tűsbős
hasonló rettenetes haragját, mel-
lyet è fele Egi jegyek által is fo-
kott a bűnös embereknek ő Szent
Felsege mutogatni. Esigy eze-
ket meg-ismérvén, vessünk-véget
bűneinknek, s' igaz meg-téré-
sünkkel jó idején előzzük-meg a
mi Istenünket, hogy az ő haragjá-
ból reánk ez után is következhe-
tő rettenetes büntetésit el-kerül-
hessük.

(3.) *Harmadszor*: Csudálljuk,
hirdeffük, és magasztalljuk ez-i-
ránt az Istennek a bűnös embe-
rekhez való ki-bebélhetetlen és
véggel határozhatatlan nagy ir-
galmasságát, ki az ő haragjában is
meg-

meg-emlekezis irgalmasságáról, mellyel a bűnös emberekhez viseltetik, és annyira beret minket, hogy minek-előtte reánk a büntetést elhozná, annak-előtte elől-járó hirtévő követeit bocsátta mi hozzánk, mellyek által jó eleve megint bennünket. Es az ő mi hozzánk való nagy kegyelmességéből azt cselekeksi, hogy jóllehet mi bűnösök s' *Poenitentia tartatlanok* vagyunk; mindazáltal arra méltóztatta magát ő Felsege, hogy a mi ő hozzá meg-térésünkben való restségünket és túnyaságunkat illyen Egi jegyek, (üstökös Csillagok) által-is ébregesse és serkentesse mi bennünk.

(4.) Cselekedgyük azt hát mis, *negyedser*, hogy mellynél ha-
 ... lehet, siessünk a' mi éle-

H

tún-

Nabac. 3.
 7. 2.

tünket meg jobbitani, hogy valami-képpen *Poenitentia tartatlanságunkal* ne gne hántsuk az Istent, hogy így oltán ő Felsege is az ő irgalmasságát mi velünk közleni ne halassa. És hogy az Istennek azokat az ő bűnös te-
szesebb Ostorit el-kerülhessük, mellyel el régtől fogván egész Nemzetestől bennünket sok-képpen, s' közelebb pedig csak a mi-napi ústökös Csillag által is meg-fenegete ő Szent Felsege; térjünk meg ő hozzá a mi tellyes szívűnc se-rint, bűntőléssel, sirással, kesergéssel, és buggassuc szívünket s' nem ruháinkat. Ne ijedgyünk ugyan meg attól az ústökös Csillagtól két-ségben-ejő felelemmel, és Pogá-ryi módon; de Kerebránól a
szív felelemmel

Lev. 26.

Joël. 2. *
12. 16.

ragjától fellyünk, és az igaz *Poenitentiára*, az Istenhez való igaz meg-térésre fel-serkeñyünk, nem csak illendő, hanem ugyan bökéséges, és idvőstéges-is. Mert az űstökös Csillagok, a' mint hogy *Had és Békeség* hirdető követői Istennek a gonostoc ellen; ugy ellenben *Poenitentiát* hirdető *Prædicátori* ű Fellegének az Isten-felő kegyes embereknel, mellyekkel űket az ű hozzá való igaz meg-térésre, és az hitre inti, és serkenteti. Cselekedgyük hát mi is è mi Keresztényeni bennünk, és a' mi Istenünkhez térjünk meg; mert noha már sok izben es sok képpen meg-fenegereit Isten bennünket, sőt az ű haragját nagy mértékben ki-is ontotta bűnös Nemzetünkre; de ha ű hozzá

igazán meg-térünk, én az én Uram JESUS Christusom nevébe bátorsággal merem ígérni, hogy bizony el-fordittya rólunk a' veszedelmet és a' romlást, és meg-kegyelmez ennek az Hóld fogytára jutott és el-czondorlott Magyar Nemzetnek bűnös maradvékának, a' mint meg-ígérte: *Ha szolloc, ugy-mond, a' nép ellen, és az Ország ellen, hogy ki-gyomlálom, meg-rontom, el-vestem egy sem-pillantásban: Ha meg-tér a' nép az ő gonosságából, a' melly ellen szolloc-tam; én-is meg-bánom a' gonoszt, mellyet el-végestem vala, hogy ő véle cselekedgyem.* Ez ő meg-másolhatatlan kegyelmes maga ajánlála és ígéreti berint bizony meg-kegyelmez az Isten minékünk-is, ha igazán meg-térünk,

mint

mint a Ninive Városbélieknek: Joan. 3. 10.
 Es azt cselekebi sok siralmas rom-
 lásink után, hogy fel-támad, mint II. Ta. 18. 8.
 az bajnal a mi világosságunc, és az
 mi békeffégunc, (mihelyt ő hozzá
 meg-térünk) mindgyárt ki-virágo-
 zic, és a mi igazságunc mi előttünk
 megyen, és az Urnac dicsősége fe-
 dez-béminket. Azt cselekebi to-
 vábbá mi velünk, hogy a mi Na-
 punc többé el ne enyésztes, és a mi II. Ta. 6. 7. 20.
 Földunc el ne fogyatkosséc; hanem
 a Jehóva önnön maga legyen mi-
 nekünk öröcké való világosságunc,
 és a mi keserűséginc napjainac végec
 szakad. Oh Ram! virrazd-fel
 namar sok siralmas romlásink u-
 tán ez örvendetes és kívána-
 tos időnket!

A M E N.

15 10 14 14
15 50 24 14
15 14 14
15 14 14
15 14 14

DICSŐSSEG
ISTENNEK.

V E G E.

Ásmor már már kiéggy
Sas sulule halgas úgy
menke az isten az ola
Rokat
S minca Bati
mel los ukum Lovat a vura
Batin tük Dikley
Halpallatok meg jenne
... ..